

לקראת שובת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 155

פנינים לפרשת יתרו

אמר רבינו כי את ספרו "ארחות יושר" כתב לפי העניינים והצורך שהגיעו אלינו. לא פעם בקשו מרבינו שיכתוב עוד פרקים בספר "ארחות יושר", והשיב רבינו: "אני כותב מה שה' שם בלבי, אי אפשר סתם לכתוב"...

כל מה שרצית לדעת על אחורי הקלעים של ספרי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

משום שבספר זה אין שום דבר משלי אלא הכל מחז"ל" (רמשי"ג)

כל ההכנסות מ"ארחות יושר" - לצדקה

כשיצא לאור ספרו "ארחות יושר" קבע רבינו שכל ההכנסות ממנו ילכו לצדקה, כי כן נהג אביו זללה"ה בספרו "חיי עולם". ושמעתי מהרבנית ע"ה שרצו שיהיה להם לזכות. וסיפר רמשי"ג שכשהתחיל להביא לרבינו מכספי המכירות שמוכר בביתו בירושלים, אמר לו רבינו שאת הכסף של ה"ארחות יושר" ישים בנפרד משום שזה כספי צדקה.

עין הרע בעקבות הביקוש העצום

כשיצא הספר "ארחות יושר" נחטפו מיד כל הספרים, ובתוך

"והודעת להם את הדבר: ילכו בה" (שמות י"ח, כ')

"בשבילי זה הדבר הכי חשוב שיש"

סיפר חתן רבינו הגר"ש שטינמן שליט"א שכשיצא רבינו לבר מצוה של נכדו הראשון, לקח רבינו אחד מספריו לתת מתנה לחתן הבר מצוה, ושאלה אותו הרבנית וכי לא כדאי לתת לו משהו יותר חשוב ומכובד, והשיב לה רבינו "בשבילי זה הדבר הכי חשוב שיש".

כל מה שרצית לדעת על הספר "ארחות יושר"

שמעתי מהגאון רבי אליהו מן שליט"א שבזמנו סיפר לו רבינו שהוציא את הספר "ארחות יושר", כי מסופר על חבירו של השל"ה שרצו להושיבו בגן עדן ליד השל"ה, והשל"ה לא הסכים לכך וטען שאמנם חבירו ג"כ הוציא ספרים, אל אני הוצאתי גם על מוסר.

אמר רבינו כי את ספרו "ארחות יושר" כתב לפי העניינים והצורך שהגיעו אלינו. ולא פעם בקשו מרבינו שיכתוב עוד פרקים בספר "ארחות יושר", והשיב רבינו: "אני כותב מה שה' שם בלבי, אי אפשר סתם לכתוב".

אחד סיפר לרבינו שיש ישיבה שלומדים בה לפני השיעור כל יום עשר דקות בספר "ארחות יושר", והבחורים מאד נהנים, ואמר לו רבינו בענותנותו: "דע לך כי ספרי "ארחות יושר" אין משלי כלום, אלא הכל מלוקט ממדרשי חז"ל".

ופעם סיפר אחד לרבינו שכשיצא ה"ארחות יושר", אמר ת"ח אחד שלספר יש חן מיוחד, והרבה מאד לשבח את הספר, וסיפר זאת הלה לרבינו. אמר לו רבינו בענותנותו: "אתה יודע מדוע הוא אמר זאת,

את כל ביתי עולה בלהבות, ולמטה עומד רבינו ושמת. שאלתי אותך מדוע אתה שמח והרי הכל נשרף, והשיב שבבוקר יום זה גמר את כתיבת אחד הספרים שלו, ו"במקרה" החליט להזדרז ולהביא להג"ר דב לנדאו שליט"א לעבור על הדברים והביא לו את המחברת, ולכן הוא מאושר שהמחברת לא היתה בבית ולא נשרפה ח"ו.

כל ספר שמוציאים לאור צריך שעם הארץ יקרא אותו קודם...
שמעתי מרבינו שכל ספר שמוציאים לאור צריך שעם הארץ יקרא אותו קודם, כדי לראות היכן אפשר לטעות בהבנת הענין, וסיפר רבינו "פעם אחת בא אלי אחד ואמר לי שכתבתי בספר "שונה הלכות" שמותר להתקלח בשבת, ואמרתי לו הכי צד יתכן הדבר, הלא כתוב שם מפורש שאסור, ו"הסביר" לי שהבין את שהבאתי בשם ספר "מנוחה נכונה" שאסור להתקלח, אמנם אח"כ כתבתי שהחזו"א עבר על זה, הרי דהחזו"א אינו מסכים עם פסק זה... והאמת שהספר הנ"ל מביא פסקים מהחזו"א, וכתבתי שהחזו"א עבר על הפסקים שכתב, וכוונתי היתה שעבר עליהם ואישרם, והוא חשב שעבר עליהם היינו דלא הסכים להם, וכזה דבר לא הייתי יכול להעלות על דעתי..."

כי צד להגיב על מכתב שמלא בביקורת חריפה
סיפר רבינו: הגיע אלי ת"ח אחד שחיבר ספר, וסיפר שקיבל מכתב מלא בביקורת חריפה מאד על ספרו, ושח בפני צערו על הדבר. אמרתי לו שגם לי יש מכתב כזה שקיבלתי כשהוצאתי את אחד מספריי, ובשעתו לא עניתי לשולח מאומה, וכיום הוא ידיד שלי.

הוראות למכירת ספרי רבינו בירושלים
לפני שנים כשהתחיל רמש"ג למכור את ספרי רבינו בביתו בירושלים, א"ל רבינו שאם מגיע בעל חנות ספרים לקנות ספרים כדי למכור, צריך להוריד לו עשר אחוז כדי שגם הוא ירויח קצת כשימכור, וכן הוא נוהג בעצמו בביתו. ושאל רבינו לרמש"ג אם הוא עצמו גם מרויח מכל המכירה משהו, וא"ל רמש"ג שבדרך כלל לוקח בערך ג' שקלים יותר, אבל זה רק מכסה את ההוצאות (נסיעות לבני ברק וכדו'), ואמר לו רבינו "א"כ על החלק שלך אל תעשה הנחה כדי שלא תפסיד, מהחלק שלי תוריד את העשר אחוז". ועוד הוסיף רבינו שעל ה"ארחות יושר" לא יוריד כלל עשר אחוז, כי הכסף של ה"ארחות יושר" הולך כולו לצדקה, וכיון שזה כספי צדקה אינו מוריד מהסכום.

עוד סיפר רמש"ג שלפני כמה שנים הגיע אליו סוחר מלונדון, וקנה ספרים בשווי ארבעת אלפים ש"ח, והוריד לו עשר אחוז כפי שהורה רבינו, ואח"כ נודע לו שעל מוכרי חו"ל לא עושה רבינו את ההנחה של עשר אחוז משום שהם מוכרים בדולרים, ומרויחים פי כמה ממה שקונים, ושאל לרבינו מה יעשה כעת, ורצה להשלים לרבינו את הסכום החסר, והשיבו רבינו "ח"ו מה שמכרת מכרת והרווח שלך, ואין עליך שום טענה, רק מכאן ולהבא כשמגיע סוחר מחו"ל צריך לשאלו אם מוכר בא"י או בחו"ל".

חודש אחד נמכרו יותר מרבעה ספרים, ואח"כ הדפיסו עוד ועוד מהדורות. זמן קצר אחרי שיצא לאור נחלה רבינו, ואושפז בבית החולים תל השומר, ומרן הגרא"ל שטינמן אמר שזה משום עין הרע על התפוצה העצומה של ספרו. וכסיפרו זאת לרבינו תמה מאד, שהרי החזו"א אמר שבבני ברק לא שולטת עין הרע, ואמרה לו הרבנית ע"ה שעכ"פ כעת הוא נמצא בבית החולים שאינו בבני ברק וצריך רפואה למכתו, והסכים רבינו לשלוח את שמו לדודו הגה"צ ר' רפאל לוינ' זצ"ל שאמר עליו לחש נגד עין הרע.

לא חציף איניש לשוויי לאבוה שליח
שמעתי מרבינו שפעם היה אצלו אביו בביתו, וסיפר לו שהולך לדפוס לקחת דפים להדפסה, ואמר לו רבינו שגם לו יש דפים להדפיס, ולקח עמו אביו גם את הדפים שלו, ובסופו של דבר לא נדפסו דפים אלה למעלה משנה, ואמר לו אביו שידע ממה נובע עיכוב זה, משום שעבר על דברי הגמ' קידושין מ"ה ב' לא חציף איניש לשוויי לאבוה שליח. ושאלתי לרבינו הרי לא אמר לו שיקח את הדפים אלא אביו לקחם מעצמו, והשיב רבינו שמ"מ לא היה צריך לספר לו על הדפים.

הניסים בכתיבת ספרי רבינו
שמעתי מרבינו שהנה הרופאים אמרו [אחרי האירוע הרפואי בשנת תשס"ב] שכבר לא אצליח לכתוב, והנה ב"ה... בזמן ההוא כששהה רבינו בבית הרפואה, אמר אחד הרופאים אודות רבינו, ללכת הוא ילך, אבל לכתוב איני מאמין שיצליח, ובס"ד ער"ח כסלו כבר כתב רבינו כפתיחה לתחילת ספר "שערי אמונה" על מסכת תרומות, שכתבתו החלה בין כתלי בית חולים, וז"ל: "ברוך ה' שהחיינו וקיימנו ומחליים רעים ונאמנים דליתנו, וזכני לעסוק בתוה"ק ער"ח כסלו תשס"ב", ומאז כתב כמה חיבורים, ומכתבים רבים, ויתן ה' ויזכה להוציא עוד הרבה חיבורים.

הספרים שניצלו מן השריפה
סיפרה הרבנית ע"ה (פרשת אמור תשס"ז): פעם אחת היתה אצלינו שריפה בבית, היה זה כשאחת הבנות הדליקה תנור נפט בחדר האמבטיה ושכחה להוציאו אחר כך, ואחר שדלק זמן מה לא שמה לב והניחה איזה בגד ליד התנור, והאש אחזה במגבת, וכעבור כמה רגעים פתאום התלקחה האש בכל החדר, מיד הלכה אותה הבת ודפקה חזק על חדר הלימוד של רבינו שלמד אותה שעה עם ידידו הג"ר בערל וינטרוב זצ"ל, ונמשך כמה רגעים עד ששמעו את הדפיקות, ומיד יצאו מהבית וירדו למטה (ומלבדם לא היה איש בבית), והנה במרפסת היו ארגזי ספרים רבים מספרי רבינו שעמדו למכירה, והמרפסת היתה סמוכה לאמבטיה, והאש כמעט הגיעה עד הספרים, אמנם כשהגיעה לארגזי הספרים נעצרה לפתע, וכאילו כמין יד עצרה את האש! כך סיפרה שכנה שראתה הכל מהבנין ממול.
והוסיפה הרבנית: בזמן השריפה הייתי מחוץ לבית, וכשהגעתי ראיתי

"הסכת ושמע מעשה שהיה... בתקופה מסוימת, הוכרח הרב מבריסק להרחיק נדוד לשוייץ הרחוקה, לצורכי רפואה, משום שאויר ההרים הקל על נשימתו. בהוראת הרופאים - היה צועד במסלול מסויים מדי בוקר, דא עקא, שהרופא שבדק אותו לאחר תקופת-מה בה התמיד בטיולים היומיים הללו - גילה כי השיפור המיוחל בושש מלבוא... חקר הרופא, שאל שאלות, ואזי התברר לו כי הרב מבריסק צועד במהירות את כברת הדרך כפי המלצת הרופא, ומיד שב לתלמודו"...

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל על קבלות קטנות לחיים טובים יותר

"והודיעתם להם את הדרך: ילכו בה" (שמות י"ח, כ')

באופן כללי היתה דעתו הברורה של רבינו כי כל אדם יודע את אשר עליו לתקן, ועליו לחשב את חשבון עולמו ולקבל על עצמו את הקבלה אשר נחוצה על פי מצבו.

אכן, רבינו חוזר היה ומדגיש, כי מוטב שיקבל האדם על עצמו קבלה קלה ופשוטה - בה יוכל להתמיד לאורך זמן, מאשר שיקבל על עצמו קבלה קשה ומורכבת - אשר תתפוגג עם הזמן משום שלא יעלה בידו להתמיד בה...

כך למשל, לאברך אשר נכנס אל חדרו של רבינו ביום מן הימים, וביקש הדרכה באשר ל'קבלה' טובה שיוכל לקבל על עצמו כדי להמתיק הדינים - המליץ רבינו שיקבל על עצמו לברך ברכת המזון מתוך סידור...

"זה הכל?" - התפלא האברך, ורבינו השיב ואמר:

"הסכת ושמע מעשה שהיה... בתקופה מסוימת, הוכרח הרב מבריסק להרחיק נדוד לשוייץ הרחוקה, לצורכי רפואה, משום שאויר ההרים הקל על נשימתו. בהוראת הרופאים - היה צועד במסלול מסויים מדי בוקר, דא עקא, שהרופא שבדק אותו לאחר תקופת-מה בה התמיד בטיולים היומיים הללו - גילה כי השיפור המיוחל בושש מלבוא..."

חקר הרופא, שאל שאלות, ואזי התברר לו כי הרב מבריסק חס על זמנו, ולפיכך צועד במהירות את כברת הדרך כפי המלצת הרופא, ומיד שב לתלמודו... מאחר וכך, אין ריאותיו מספיקות לספוג די את אויר ההרים הצלול, ואינן מתאוששות...

כאשר הבין הרופא את שורש הבעיה, הגה בדעתו רעיון מצויין... הוא המליץ לרב מבריסק כי יקח עמו ספר במהלך הטיול, ויעיין בו בעת לכתו בדרך... באופן זה הוא ילך לאיטו, וישאף אויר צח מלא ריאותיו... ואכן, העצה הוכיחה את עצמה: הרב עשה כמצות הרופא, ובריאות השתפרה."

"ובכן" - סיים רבינו בחיוך - אף אני מייעץ לך כיוצא בזה... אם תקפיד לברך מתוך הסידור תגלה עד מהרה כי דרכך בברכה איטית יותר, וכי הברכה נאמרת במנוחה ובישוב הדעת... האוירה של הברכה - תהיה צחה יותר, ותשפיע עליכם לטובה!"...

הרי לנו, כי לפעמים דוקא קבלה קטנה, פשוטה וברת-התמדה - כוחה רב לה לרומם את מדרגתו הכללית של האדם יותר מאשר קבלה אחרת, גדולה ומשמעותית ממנה... לפעמים דוקא הקבלה ה'פעוטה' כביכול - היא זו שתוכל להביא תועלת מרובה ביותר, והשפע שיושפע על האדם ממרומים בעטיה - יהי אף הוא בהתאם!

שתי קבלות טובות

בהזדמנות אחרת, התייחס רבינו לאותה נקודה עצמה, כאשר המליץ על שתי קבלות אותן ראוי לקבל בשעת צרה. היה זה בעת אחת המלחמות שהשתוללו בארץ, כאשר ביקש אחד ממקורביו של רבינו כי ימליץ לו על קבלה טובה שיוכל לקבל על עצמו בכדי להנצל מהשעות הקשות המתרגשות על הארץ ועל יושביה. לאחר

הרהור קצר - נענה רבינו ואמר לו:

"ראשית עליך לזכור, כי מומלץ לקבל קבלות קטנות, ולא להחליט החלטות גדולות - אשר מטבע הדברים עתידות להתפוגג במוקדם או במאוחר ולא להותיר כל רושם. מאחר וכך, הייתי ממליץ לך על שתי קבלות קלות, אשר תעמודנה לך בשעה קשה זו:

הקבלה הראשונה היא, לברך את הברכה הראשונה של ברכת המזון - מתוך סידור. אין אתה צריך להכביד על עצמך בקבלה לגבי כל ברכת המזון, ודי בקבלה אשר תתייחס אל הברכה הראשונה בלבד, וזאת מסיבה פשוטה מאד:

אם כבר תקח את הסידור לידך, ותברך ממנו את הברכה הראשונה, כלום מתקבל על הדעת שתניח אותו מידך לאחר שתגיע ל'הזן את הכל'? הרי הדבר אינו מסתבר! סביר יותר להניח שתמשיך לברך את הברכה עד תומה מתוך הסידור, וכך עלתה בידך ברכה שלמה - מתוך קבלה פעוטה אשר ניתן לעמוד בה בנקל!

אכן, גם אם משום מה תסתפק בברכה ראשונה של ברכת המזון מתוך הסידור - הרי שמעלה עצומה יש בכך, שהרי אם תתעמק בברכה זו - תמצא שיש בה יסודות עצומים של אמונה בקדוש ברוך הוא, הסתפקות במועט, ההבלת עניני העולם הזה, הבטחון בו יתברך, ומיעוט ערכה של ההשתדלות - באשר הכל בידו יתברך! "נמצא אפוא, כי קבלה זו, אף שאינה אלא פעוטה וקלה - יכולה לפתוח בפניך פתח עצום לתועלות רוחניות רבות ונשגבות, ובודאי קבלה מעין זו הינה בעלת ערך עצום!"

זו איפוא היתה הקבלה הראשונה עליה המליץ רבינו, אולם מלבדה - המליץ הוא לאותו אדם על קבלה נוספת, אשר אמנם הינה קשה יותר, אולם יש בה תועלת נשגבה הן בכדי להרבות זכויות, והן בכדי לזכות לאיכות חיים טובה יותר גם כאן, בעולם הזה... וכך המשיך רבינו ואמר לאותו מקורב:

"הקבלה השנייה היא, שלא להתהלך כל החיים עם 'קפידות' ועם 'טענות'... לא להיות רגזן ולא להיות נרגז... אם תתבונן סביבך, תמצא שרוב בני האדם מעבירים את כל חייהם עלי אדמות בקפידות וברגז... מהבוקר ועד הערב הם מלאים בטענות על העולם ומלואו... הם מתאוננים על שפלונני עשה כך ואלמוני סירב לעשות כך, הם יודעים להסביר תמיד למה הכל היה יכול להיות טוב יותר אילו היו מתייעצים עמהם ומקבלים את דעתם, הם כועסים על הילדים שלא מילאו את רצונם בדיוק, הם מתלוננים על האשה או על הבעל, על ההורים ועל האחים והאחיות, ובקיצור: הם סובלים כל חייהם סבל נפשי בל יתואר!

לעומת זאת, אדם אשר מקבל על עצמו שלא להקפיד ולא להתרגז - הרי כל חייו מאושרים... הוא שמח עם הסובבים אותו, הוא מעריך ומכבד אותם, הוא מודה מעומק הלב על כל טובה שנעשתה לו -

ומוחל מבלי אומר כאשר נעשה בשוגג ובמזיד מעשה שגרם לפגיעה בו... במשפט אחד ניתן לומר פשוט, שהוא תמיד מאושר!

וכל זאת, מבלי להביא בחשבון את הנזקים הרוחניים הכבדים שישנם בקפדנות וברגזנות... אדם שמקפיד על חברו - עלול בנקל להכשל בלשון הרע וברכילות, במחלוקת, בהלבנת פנים ובהוצאת שם רע, וכל זאת מבלי שירגיש כלל את רעת מעשיו - באשר לדעתו הוא צודק בהחלט, וכל מעשיו אינם אלא כתגובה וכתוצאה מהעוולות שנעשו לו על ידי הסביבה...

לעומתו, האדם אשר אינו מקפיד על איש - בודאי לא יעבור על אחד מכל אלו, שכן הוא אינו מנסה למתוח ביקורת על זולתו, אלא להיפך! את כל הסובבים אותו הוא מעריך עד אין קץ, וכל רצונו אינו אלא להיטיב עמהם ככל יכולתו! גם כאשר הם שוגים - הוא דן אותם לכף זכות, כך שבשום אופן הוא לא יגרר למחלוקת, ללשון הרע או לרכילות, אשריו ואשרי חלקו! אדם שכזה, בהחלט יכול לצפות לכך שמן השמים ידונו אף אותו לכף זכות, וינהגו עמו באותה מידה טובה שבה נהג הוא עם הסובבים אותו...

מעתה, ברור כי דוקא בעת צרה - קבלה זו נאה היא ומתוקנת: אם תקבל על עצמך שלא להקפיד על איש, רק לדון את כל הסובבים אותך לכף זכות - תזכה להנהגה מקבילה מן השמים, ובודאי ישמרך מכל פגע וצרה כשם שאתה מבקש לעשות לכל מכריך ובני משפחתך הקרובים או הרחוקים!" - סיים רבינו את דבריו המאלפים. ואגב, זה המקום לציין כי גם כאשר קיבל על עצמו קבלות טובות - הוא קיבלן בהתאם לאותן אמות מידה שקבע הוא עצמו ביחס לאחרים... הוא נהג בדיוק על פי אותם כללים שיסד בעבור דורשי עצתו, וכפי שיכולים אנו למצוא אם נתבונן בקבלות שהעלה רבינו על הכתב בערב ראש השנה של שנת תשמ"ד, וכך כתב בתוך דבריו:

"הדבר היסודי והעיקרי - להתחזק באמונה שיש בורא עולם והתורה היא דבר ה' שנתנה לנו ע"י משה רבינו הלכה למשה מסיני על פי המידות שדרשו חז"ל!"

נורא נוראות! רבינו של ימיו היה עורך מערכות באמונה ויראת שמים - מוצא לנכון לקבל על עצמו בעת זקנה ושיבה: להתחזק באמונה! אך בכך לא מסיים רבינו... הוא מתחיל לפרט באופן מפורט את קבלותיו: "להתחזק בכוונת התפלה, לכוון לפני התחלת הברכה על מה היא הבקשה, והוכיח תחילתו על סופו שכל הברכה נמשכת ע"פ הכוונה הראשונה. וביחוד בברכת המזון שיהא רק מתוך סידור לא על פה, ולהיזהר מן הכעס ולכל שואל לענות בסבר פנים יפות". והדברים מדברים בעד עצמם...

(מתוך הספר 'ארחות החיים')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

היה לי תור אצל פרופסור ברמת גן. בעודי ממתין בתור, אני רואה לידי אדם חילוני מחזיק בידו גמרא מסכת יבמות, ולומד. כולם יודעים כי מסכת זו היא מן הקשות ביותר בש"ס. כאשר אותו יהודי ראה אותי שם, הוא ניגש אלי, ושאל אם אוכל להסביר לו משהו מוקשה בגמרא. שאלתי אותו היכן הוא לומד מסכת יבמות, והלה סיפר לו שהוא גר בהרצליה...

הגאון רבי אהרן טויסיג שליט"א על המאור שבה שמחזירם למוטב

"וַיֵּרָד ד' עַל הַר סִינַי" (שמות י"ט, כ')

ברצוני לספר סיפור, ממנו נלמד שאסור לנו לזלזל באף יהודי, ואפילו מי שנראה בעינינו שאין לו שייכות ללמוד תורה, הרי אם רק ילמד 'המאור שבה יחזירו למוטב'.

לפני שנים היה לי תור אצל פרופסור ברמת גן. בעודי ממתין בתור, אני רואה לידי אדם חילוני מחזיק בידו גמרא מסכת יבמות, ולומד את הדף היומי.

כולם יודעים כי מסכת זו היא מן הקשות ביותר בש"ס. כאשר אותו יהודי ראה אותי שם, הוא ניגש אלי, ושאל אם אוכל להסביר לו משהו מוקשה בגמרא.

שאלתי אותו היכן הוא לומד מסכת יבמות, והלה סיפר לו שהוא גר בהרצליה, ולפני כמה חודשים הוא הבחין שבכל ערב, בשעה מסויימת, מגיעה לבניין קבוצת אנשים, ונכנסת לאחת הדירות בבניין. לאחר כמה ימים הוא שאל אחד מהם לפשר בואו, והלה סיפר לו כי בבניין מתגורר אברך שמוסר שיעור בדף היומי. אותו אדם לא ידע כמובן מה זה 'הדף היומי', והלה הסביר לו את המשמעות. ביום המחרת הוא פגש את השכן האברך, ושאל אותו האם הוא יוכל להגיע לשיעור היומי, כדי לשמוע מה לומדים. הלה השיב לו בחיוב, אבל השכן החילוני הוסיף שהוא אינו חובש כיפה, ואין בכונתו לחבוש כיפה בשיעור, האם בכל זאת יתאפשר לו להגיע לשיעור. האברך אמר לו כי הוא יכול להיכנס לשיעור איך שהוא רוצה, ואיש לא יכפה עליו דבר.

אותו אברך הכין את משתתפי השיעור לבואו של השכן החילוני, וביקש מהם שלא לומר לו דבר על זה שאינו חובש כיפה. ואכן הלה הגיע לשיעור גלוי ראש, וכבר בפעם הראשונה הוא שאל שאלה טובה במהלך השיעור. האברך שיבח אותו על השאלה, ואמר לי כי היא מופיעה ב"פני יהושע", ואף הוציא את הספר להראות לו את השאלה. למחרת שוב הגיע אותו שכן, וגם הפעם שאל שאלה טובה בשיעור, ומגיד השיעור הראה לו כי השאלה מופיעה במהרש"א.

ממשיך אותו יהודי חילוני לספר לי: "אני במקצועי מהנדס אלקטרוניקה. כדי לקבל את התואר מהנדס, נזקקתי לכמה שנות לימוד, והייתי צריך לעבור על ספרים רבים מכריכה לכריכה, עד

שרכשתי את המקצוע. והנה כאן, כבר בשיעורים הראשונים שאני משתתף - לאחר שמעודי לא למדתי גמרא - אני מצליח לשאול שאלות המופיעות בספרים שחברו על הש"ס, כיצד זה יתכן? השאלה הזאת ניקרה במוחי, ולמחרת ביום השלישי שהשתתפתי בשיעור, הצגתי את השאלה בפני האברך מגיד השיעור, והוא השיב לי כי קדושת התורה שונה מכל החכמות האחרות. אדם הרוצה ללמוד תורה, התורה מאירה לו פנים. אמנם אתה מגיע בלי כיפה, אבל נפשך חשקה בלימוד, ולכן התורה מאירה פניה אליך."

"חשתי בתוכי סערת רגשות" - ממשיך הלה לספר לי. "הייתי בטוח שאחרי כמה שבועות של השתתפות בשיעור, לא יהיה להם יותר כח אלי, והם יעירו לי על הלבוש שלי, שלא בדיוק התאים ללבוש שלהם, וכמובן על כך שאני הולך בגילוי ראש. אבל עד היום כבר חלפו כמה חדשים, ואיש מהם לא אומר לי דבר". כך מספר לי אותו יהודי, בזמן שאנחנו מחכים בתור לרופא.

אני, כמי שיש לי עסקים עם אנשים מסוג זה, מאד סיקרן אותי הסיפור, ולכן ביקשתי לדעת את שמו של האברך מגיד השיעור. עוד באותו ערב התקשרתי לאברך, הצגתי את עצמי וסיפרתי לו על הפגישה שהיתה לי עם היהודי החילוני, המשתתף בשיעור שלו. אמרתי לאברך: "דע לך שיש מלחמה קשה בלבו של אותו יהודי, בין היצר הטוב ליצר הרע. הוא מרגיש סערת רגשות וממש 'מחכה'

רבינו פתח ואמר לראש העיר: "באנו מארה"ב לחיות בארץ ישראל ובעיר הקודש חיים יהודיים, לא יתכן שדווקא כאן יקימו לנו בריכה מתחת לחלונות ביתנו". ראש העיר התעקש ואמר בחוצפה: "הבריכה קום תקום!"

על מסירותו לכלל כמורה הוראה, של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, ועל המצוה החשובה ביותר שהסביר לכל ילד שביקש ברכתו

"וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבְּקָר עַד הָעֶרֶב" (שמות י"ח, י"ג)

גם בהנהגתו כמורה הוראה ניכרה המגמה של הקדשת כל כוחותיו למען הכלל. ביתו וזמנו היו מקודשים לגמרי לכלל ישראל, למרות שהיו זמני קבלת קהל בהם שהה בביתו, כל שעה שהיה בביתו קיבל את השואלים והיה מורה להעירו אפילו באמצע הלילה עבור כך. אפילו את הטלפון היה שם ליד מיטתו שאם מישהו יתקשר יענה לו מיד.

למעלה מכך, למרות שקידתו העצומה, כאשר ישב עם אנשים שבאו לשאול או להתיעץ - הקדיש כל זמנו לשמוע אותם ואף לרדת לפרטי פרטים, שכללו לפעמים דלי דלות של וויכוחים קטנים ומייגעים, שהיו אמורים להפריע לשקדן כמוהו, הרבה מעבר לאדם מהשורה, אך היות והקדיש עצמו לכלל - הרגיש שזה תפקידו עכשיו, ורק בשניה שהדיון הסתיים שקע בתלמודו.

ירושלים רבתי. רבינו היה מראשוני המשתכנים בבנין הראשון של שכונת מטרסדורף, שהיתה השכונה החרדית הראשונה בצפון ירושלים, אך לא רבים יודעים שהיה גם בין אלו שהיתה להם השפעה מכריעה בהתפתחות האזור, והפיכת כל צפון ירושלים למגדלור של תורה ויראת שמים לבני היהדות הנאמנה.

הוא היה מדריך את כל תלמידי הישיבה שנישאו, להשתדל לרכוש דירה קרובה ככל הניתן לישיבה, מתוך מטרה להשתייך כמה שיותר לישיבה הן על ידי לימוד בה, והן על ידי השתתפות בשיחות ובשיעורים, ובעיקר הענין של תפילה בישיבה, ענין שהיה עיקר גדול אצלו, והיה אומר שבן תורה שמתפלל במקומות שאין הבנה לערך התפילה - זה בגדר חילול השם.

ענין זה גרם, שבתקופות שאנשים היססו אם לקנות דירות באזור זה, שהיה באותן שנים מרוחק ממרכז העיר וכמעט שומם מסביב, ועשרות הדירות שנקנו באותן שנים גרמו לעוד ועוד אנשים, בפרט ממוצא אמריקאי, להתעניין במגורים באזור. רבים מתלמידי הישיבה רכשו ושכרו דירות בשכונת 'רוממה', שהיתה באותן שנים שכונה מעורבת, ומורכבת ברובה מציבור שאינו שומר תורה ומצוות, ולאט לאט נכבשה על ידי הציבור החרדי, כשחלק נכבד מהם היה מתלמידיו ומושפעי.

פרנסי העיר החילונים לא השלימו עם העובדה, שהציבור החרדי הולך וכובש את שכונת 'רוממה', והחליטו למנוע זאת בכל מחיר. אחת מתחבולותיהם היתה להקים במרכז השכונה, בבנין המרכז הקהילתי של רוממה, בריכת שחיה מעורבת, דבר שיבריח תושבים חרדים מהאזור. באותה תקופה התארגנה משלחת של קבוצה מחשובי תושבי השכונה שנפגשה עם ראש העיר ט.ק. העסקנים ביקשו מרבינו שהוא יהיה הדובר שלהם בפגישה, הן מחמת אישיותו המרשימה והן משום שסברו שהעובדה שרבינו ידבר איתו באנגלית - תשפיע עליו, שכן בהיותו נתין ארה"ב ידבר בשם ציבור זה, שהלך וגדל באותן שנים בעיר, ופרנסי העיר ראו בו דבר חשוב, והן מחשש שתהיה פניה של תושבי ארה"ב לנדיבים של הקרנות שלו, להסביר לו איך הוא מתייחס לתושביו.

רבינו פתח ואמר לראש העיר: "באנו לכן מארה"ב לחיות בארץ ישראל ובעיר הקודש חיים יהודיים, לא יתכן שדווקא כאן יקימו לנו בריכה מתחת לחלונות ביתנו". ראש העיר התעקש ואמר בחוצפה: "הבריכה קום תקום! אמנם היות וביקשתם אני מבטיח לעדכן אתכם לפני שהיא תקום..."

כשיצאו אמר רבינו לחברי המשלחת שהמערכה הוכרעה, שכן עצם זה שראש העיר נכנע בזה שהבטיח שיודיע להם - מראה הדבר שהוא חושש ואמירתו היא תקום בכל אופן, אינה יותר מדברי רהב. חלפו הימים ובאחד מימי חורף תשל"ו הגיעו פועלים ליצוק תקרה לאותו

בוקר בהיר אחד, נשמע קול נפץ אדיר ותקרת המבנה התמוטטה בקול רעש גדול, עד שהתושבים חשבו שמדובר בפיגוע

שתהיה גדולה, שווה לבטל תורה ולנסוע לחו"ל. אבל עכשיו כאשר אתה נוסע בוודאי תתן שיעורים בקהילתנו ותקרב את היהודים במקום, אם כן כשמדובר בהרצת תורה וקירוב - ודאי שזה ענין נשגב לצאת עבורו לחו"ל!"

"בנים אתם לד' אלקיכם"

צוהר מופלא למבטו הכללי ישראלי - היה בכל מבטו על חינוך ילדי ישראל. ידוע היה לכל תלמידיו ובאי ביתו שרבינו נהנה ללכת לתלמודי תורה, והיה מתרגש עד דמעות לראות את ילדי ישראל, ותמיד כאשר ביקשוהו לבא לבחון ילדים ואפילו להשתתף במסיבות חומש וסידור - היה מגיע בשמחה, וכל מי שראהו שם לא ישכח את המחזה. רבינו נישק לכל ילד וילד בידו או בראשו בחום, וברכו. פעם הגיע למסור את השיעור יומי בישיבה, ו"סידור" ממסיבת סידור של אחד מתלמודי התורה תחת בית שחיו. לפני השיעור אמר בעיניים נוצצות: "ראיתי עכשיו את דור העתיד של כלל ישראל!", וכן סיפר שאמר למלמדים שהם הולכים בדרכיו של הקב"ה, עליו נאמר בפסוק "המלמד תורה לעמו ישראל".

כמסופר גם כאשר ביקר בחו"ל, נתבקש לקבל נערי ישיבות ותלמודי תורה לבחונם על תלמודם, ולהשמיע באזניהם דברי חזוק. כמו כן הלך בעצמו לתלמודי תורה ובתי ספר לחזק ולרומם ילדי ישראל. בהיותו באנגליה סיפר לו ידיד הישיבה ר' מני וויס, שהינו קשור עם מנהל בית ספר גדול מאד בעיר, בית ספר ממלכתי ומודרני מאד, עד כדי כך שלא כל ילדיו הולכים עם כיסוי ראש וכד' אולם, סיפר לו ר' מני שהוא ביקש מהמנהל שרבונו יבוא לדבר בפני הילדים, כדי שהילדים יראו מהי דמות תורנית של רב וראש ישיבה והמנהל הסכים, אך הבהיר שהוא אינו יכול להכריח את הילדים לבוא, הוא רק יודיע שבזמן ההפסקה יגיע לאולם בית הספר רב מארץ ישראל, ומי שרוצה יבוא לראותו ולקבל ממנו ברכה.

רבינו הסכים. מנהל בית הספר לא חלם שיבואו יותר מעשרות בודדות של ילדים, אך בפועל בשעה היעודה התברר שכמעט כל ילדי בית הספר - כאלף וחמש מאות ילדים הגיעו! העסקנים המקומיים והמקורבים תהו בינם לבין עצמם מה יאמר רבינו לילדים,

מבנה, בו אמורה לקום הברכה, מבלי להודיע מה הולכים לעשות שם. התושבים חששו אולי הולך ראש העיר לבנות את הברכה על אפם וחמתם, אך 'יושב בשמים ישחק' ולאחר כמה ימים, בוקר בהיר אחד, נשמע קול נפץ אדיר ותקרת המבנה התמוטטה בקול רעש גדול, עד שהתושבים חשבו שמדובר בפיגוע. למעשה מאז עמד המבנה שומם שנים רבות עד שהוקם בו מבנה המתנ"ס.

מחנך לחשוב אודות כלל ישראל

מבט זה ראו בכל תהלוכות חייו, שהיה מרבה לחשוב על כלל ישראל, כך תבע גם מתלמידיו הקרובים לחשוב על הכלל, ולא אחת כשהיו מדברים איתו על עניינים שונים פרטיים לכאורה, היה מדבר איך המבט צריך להיות במחשבה של אחריות לכלל. כך מספר אחד מחשובי תלמידיו שרבינו העיר לו פעם על ענין מסוים. תוכן תוכחתו היה שאינו חושב מספיק על כלל ישראל, ואמר לו: "מתוכן שאלתך אני רואה שאתה חושב רק על עצמך!". אותו תלמיד סיפר שרבינו דיבר על זה בצורה כה חזקה, שזה שינה לו את כל המבט לכל ימי חייו.

מופלא היה לראות כמה שמח והתעניין לשמוע על התפתחות ישיבות וכוללים, קהילות ומוסדות בפרט במקומות נידחים. פעם כשביקר אצלו ראש ישיבה ממדינה בדרום אמריקה, וסיפר לו על הישיבות והכוללים שם ומספר תלמידיהם, התפעל וקרא: "לא אלמן ישראל, אפילו במדינות דרום אמריקה הרחוקות ישנן ישיבות".

פעם פנו אליו מהעיר מלבורן שבמדינת אוסטרליה, שחברי כולל האברכים שנפתח במקום, מיסודה של לייקווד בארה"ב לחיזוק הקהילה במקום, מתכנסים לשמחת בר מצוה שלא אחד מתושבי העיר, ויהיה זה חיזוק גדול עבורם אם יאמר בפניהם דברי חיזוק, אלא שכדי לדבר בפניהם צריך לגשת למרכזיה של חברת 'בוק', ורק משם יוכל דבר בפניהם. רבינו יצא מגדרו וניאות ללכת במיוחד לדבר בפניהם דברי חיזוק.

תלמיד אחר מספר, שכאשר נכנס בערב ראש השנה להתברך מפיו, נענה לו רבינו וברכו. לאחר מכן עורר אותו שלא ישכח להתפלל בתפילותיו על כלל ישראל...

סיפר הג"ר אהרן מרדכי שדמי ראש חבורה בישיבה: "בשעתו היתה לי כמה שנים חברותא עם יהודי שעוסק בחינוך באנגליה. פעם התקשר אותו ידיד וסיפר שנוולד לו בן, וחפץ להזמין אותי לשמש כסנדק בברית. ניגשתי לרבינו והוא פסק לי שלא כדאי לעזוב את ארץ ישראל עבור סנדקאות. לאחר כמה שנים עשה אותו ידיד בר מצוה לבנו באנגליה, שוב הוא ביקש שאבוא להשתתף עמו בשמחתו, ניגשתי ושאלתי את רבינו, האם לנסוע לכמה ימים ולהשתתף בשמחת בר המצוה של ידידי? לפליאתי ענה רבינו שעלי לנסוע.

"היה הדבר לפלא בעיני, לנסוע ליזמיים לסנדקאות - רבינו התנגד, ואילו עתה שאני מתעתד לנסוע לשבוע שלם רבינו מסכים מיד. שאלתי את רבינו והוא ענה: 'כאשר ביקשת לנסוע ליום אחד, הענין היה סנדקאות, ולא היה נראה לי שעבור מעלת סנדקאות, ככל

פעם אחת, נכנס אל הרב יהודי אחד כשפניו ובגדיו רטובים מביצים שבורות, ובקול בכי סיפר לרב: "באתי עם סל ביצים למכרם לפרנסת ביתי, ופגש בי המסור ופקד עלי לנושאם לביתו, כשביקשתי שישלם לי בעד הביצים הכה במקלו, והביצים נשברו ונשפכו על פני ובגדי. באתי אל הרב להזמין את המסור לדין תורה..."

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על דינים ולימוד זכות

"וְשִׁפְטוּ אֶת הָעַם בְּכָל יְעַת" (שמות י"ח, כ"ו)

בספר 'עבד המלך' (משלי כ"ז, י"ט עמוד קמ"ג), הביא כי מקובל הדבר שאפילו אם חברו הוא שונא גדול - אם ידינהו לכף זכות באיזה אופן שיהיה יסתלק השנאה של חברו מעליו.

עצם יסוד הדברים כבר הובא בספר 'כתר ראש' (אוהלי חיים סימן קי"ט), שהגאון רבי יצחק מוולוז'ין אמר בשם אביו הגר"ח: דבר מנוסה הוא, אם יהיו לאדם שונאים חס ושלום, אם יפעל אצלו שהם צדיקים גמורים וידין אותם לכף זכות - תיכף יתהפך לבבם לאוהבים לו.

והביא בספר עבד המלך שם, מעשה נפלא מהגאון רבי נחום משאדיק, שהיה הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד רגיל לספר, וכך היה המעשה:

לפני שעלה רבי נחום לארץ הקודש, למד תורה אצל רב גדול בחוץ לארץ. בעירו של הרב היה איש אחד רשע ומסור, והיה נותן חיתתו על כל אנשי העיר ועושה להם צרות גדולות על ידי מלשינות וכדומה. פעם אחת נכנס לרב יהודי אחד כשפניו ובגדיו רטובים מביצים שבורות ובקול בכי סיפר לרב: "באתי מהכפר עם סל ביצים, למכרם לפרנסת ביתי. לפני כניסתי העירה פגש בי המסור והניח ידו על סל הביצים. כשהכיר בי שלא רציתי להבין את הרמז שאביא את הביצים לביתו, פקד עלי בתוקף לנושאם לביתו. כשביקשתי שישלם לי בעד הביצים הכה במקלו על הסל והביצים נשברו ונשפכו על פני ובגדי. באתי אל הרב להזמין את המסור לדין תורה!"

הרב ציוה למשמש שילך למסור להזמין תיכף לדין תורה. השמש, בהכירו את המסור, וביודעו את הסכנה הצפויה אם ירגיזו אותו רצה להשתמט, אבל הרב ציוה לשמש שילך תיכף. השמש הלך אל המסור ואמר לו שהרב מבקש שיבוא אליו להשיב על תביעת מומן של מי שהוא עליו. המסור גער בשמש והוציא מביתו. הרב אמר לשמש שילך עוד פעם למסור ויגיד לו שהרב ינדה אותו אם לא יבוא. השמש הלך שנית אל המסור והעביר לו את דברי הרב. המסור כעס מאוד, היכה את השמש וגרשו מביתו.

ביום השבת כשהרב וגם המסור היו בבית הכנסת קראו למסור לעלות לתורה. קודם שבירך, עלה הרב על הבימה ואמר למסור:

"רשע, אתה מסרב לדין תורה ועוד יש לך חוצפה לעלות לתורה?! פני המסור חווירו וירד מהבימה בלי ברכה, המסור איים שבקרוב ינקום את נקמתו מהרב.

עברו כמה ימים ויהודי מאיזה כפר שהוא רחוק ממושב הרב, בא אצל הרב וכיבד אותו בסנדקאות בהכניסו מחר את בנו בבריתו של אברהם אבינו עליו השלום. הרב קיבל את הסנדקאות ולקח עמו שנים מתלמידיו. אחד מהם היה המספר, רבי נחום. הם התחילו ללכת אל הכפר שבו גר בעל הברית. כשהרחיקו מן העיר, הרגישו התלמידים שהמסור רוכב על סוסו ואורב לרב מרחוק. הם אמרו לרבם שהמסור נמצא בריחוק מקום והוא מאיים באגרופו ומתחיל להתקרב. הרב עמד מלכת והתעמק במחשבות. המסור התקרב ובה, אבל ראה זה פלא שעשה השם יתברך, כשהגיע המסור ליד הרב ירד מעל סוסו ובקול דממה דקה ובהכנעה אמר לו: "רבי, התרשני לתת מכות לתלמידך???" הרב השיב: "חלילה". "הרשני לתת להם רק סטירה אחת", ביקש, אמר הרב: "לא תיגע בהם יד". "הרשני רק לירוק בפניהם", אמר הרב "גם זה לא".

אחר כך ביקש ואמר: "רבי, מחול לי על כל מה שגרמתי לך צער ועגמת נפש", השיב הרב: "שלם בעד הביצים ותפייס את היהודי שהעלבת, ואחר כך אמחול לך". המסור הוציא מכיסו עשרה רובל כסף ואמר: "רבי, הנה עשרה רובל. בבקשה, יתן אותם ליהודי שקבל

אמר לו: "רבי, התרשני לתת מכות לתלמידיך???" הרב השיב: "חלילה". "הרשני לתת להם רק סטירה אחת"

לבוא לדין תיכף כשהרב מזמין, ומה זה היה לי שארסק את סלון של היהודי עם הביצים, ואם כן היה לו לרב להקפיד על זה מאוד ומרגע לרגע נתקרבו הלבבות, עד שכאשר עמד על ידי היו הלבבות מלא אהבה במקום שנהא ובמקום קטטה ומריבה. מיד פייס אותי ומחלתי לו.

הוסיף רבי נחום ושאלי: "רבי, אם כן, אפוא, למה רצה להכות אותנו?" השיב הרב: "אם גם אתם הייתם חושבים כמוני לא היה לו שום רצון להרע לכם, אבל אתם חשבתם הנה הרשע המסור הזה בא להרוג את רבינו ולבכם היה מלא שנהא עליו ולכן גם הוא היה שונא אתכם וביקש ממני שארשה לו להכותכם או לכל הפחות לירוק בפניכם..." כשסיים הגאון רבי יוסף חיים את המעשה, אמר שאפשר למצוא זה גם בפרשת וישלח: "וישובו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשיו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו", אתה חושב אותו לאח והוא אינו אלא עשיו, והלכה היא בידוע שעשיו שונא ליעקב, אבל גם יעקב שונא את עשיו. "וישא יעקב עיניו וירא והנה עשיו בא ועמו ארבע מאות איש", ראה יעקב את הסכנה המתקרבת חלילה, אז "וישתחו ארצה שבע פעמים עד גישתו עד אחיו", חיפש עליו לימודי זכות עד אשר התקרב, לא אל עשיו כי אם אל אחיו, נתעוררה אצלו האחוה ועל ידי זה נתעוררה האחוה גם אצל עשיו, "וירץ לקראתו ויחבקוהו ויפול על צוואריו וישקוהו ויבכו". (מתוך הספר: מידות והנהגות טובות)

הפסד הביצים, והשאר יהיה לו לפיוס", הרב קיבל את הכסף למסור אותו לבעל הביצים ומחל לו. הוא הלך לדרכו אחרי שהרב מחל לו והרב ותלמידיו המשיכו את דרכם לברית המילה.

רבי נחום שאל את רבו, "רבי, בשעה שעמד שקוע במחשבות, מה חשב אז? ואיך קרה שהמסור פייס את הרב במקום שאיים עליו להורגו?" השיב הרב: "כשאמרתם לי שאנו נמצאים בסכנה, התפללתי אל השם יתברך שיעזרנו ויצילנו וכלל גדול יש לי מרבותי שאין לך דבר שלא נמצא בתורה ובכל מבוכה יש למצוא את העצה בתורה, והנה עזרני השם יתברך שעלה ברעיוני את הפסוק כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, והתחלתי לחשוב אם הוא שונא אותי הרי זה מפני שאני שונא אותו, ולמה אני שונא אותו? מפני שהוא עבריין ולא ציית דינא, אז אמרתי בדעתי אולי אפשר למצוא עליו זכות בכדי שאסיר השנהא מלבו, ואולי עוד לעורר אצלי אהבה אליו, ואז בלי ספק שיעזור השם יתברך שיהפוך לבבו אלי ויחדל לשנוא אותי וכיון שלא ישנאני לא תהיה לו עוד שום סיבה לעשות לי רע.

והתחלתי לחשוב בודאי היהודי הזה נתחנך בלי ספק בסביבה רעה ולא נפגש מנעוריו עם אנשים טובים, והוא כתינוק שנשבה ויש רחמנות גדולה מאד עליו. וחשבתי עליו כמה מיני זכות על המלשינות שלו. ובנוגע למעשה של הביצים, אולי כן היה בדעתו לשלם, רק שכאשר האיש הכפרי ביקש מיד שישלם לו התכעס, ובשעת כעסו עשה מה שעשה. וכשהזמנתי אותו לדין חשב שזה לא נכון מהרב שמזמין אותו בבקר בפקודה חריפה, ואולי אם הייתי קובע לו זמן לא היה מתרגז, ובודאי יש בו ניצוץ קדוש מאד והראיה שבשעה שביישתי אותו ברבים כשעלה לבימה היה יכול להכני נפש והוא לא רק שלא הכני כי אם ירד מעל הבימה בבזיון, ונמצא שיש בו מידת דרך ארץ וכבוד התורה ואולי באמת לא צדקתי שביישתי אותו ברבים בבית הכנסת, והוא היה מן הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואין משיבים כזאת וכזאת חשבתי עליו כמה זכויות.

ובודאי באותה שעה נתעוררו אצלו מחשבות של ריצוי אלו, ויש לשער שהתחיל לחשוב מה לי לכעוס על הרב, הלא בתור רב היתה זו חובתו להזמין אותי לדין תורה ומה שהעליב אותי בבית הכנסת בודאי צדק הרב בזה כי בודאי הייתי צריך לבוא לדין תורה ומה שהעליב אותי בבית הכנסת בודאי צדק הרב בזה כי הייתי צריך

* דף היומי בבלי * דף היומי בהלכה * ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שיפורים חוזרים מאירועי 'דרשו' * סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' * 4992 או 077-2222-666

לפני שנים אחדות, הגיע לביתו של מרן הרב אלישיב, הגאון הישיש רבי יצחק דוב קופלמאן זצ"ל, ראש ישיבת לוצרן. שניהם היו בסביבות גיל המאה. בתום הביקור, ביציאתו של הרב קופלמאן מהבית, פנה הרב אלישיב לאורחו הדגול בנימה חביבה ואופיינית, ואמר: "רבי יצחק, נו! מינעמט זיך צו לערנען" (נקח את עצמנו ללמוד)...

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" (שמות כ, א)

מרן רבי חיים מוואלוזין זצ"ל, בספרו 'נפש החיים' (שער ד, פרק יד), כותב דברים מפליאים המהווים שורש ויסוד ללמוד התורה. וזה לשונו:

"...כמו שבעת המעמד המקודש נתדבקו כביכול בדבורו יתברך, כן גם עתה - בכל עת ממש שהאדם עוסק והוגה בה, הוא דבוק על ידה בדבורו יתברך ממש! מחמת שהכל מאמר פיו יתברך למשה בסיני, ואפילו מה שתלמיד קטן שואל מרבו...

"וגם עתה, בעת שהאדם עוסק בה בכל תיבה, אותה התיבה ממש נחצבת אז להבת אש מפיו יתברך כביכול, ונחשב כאלו עתה מקבלה בסיני מפיו יתברך שמו. לכן אמרו רבותינו ז"ל כמה פעמים 'והיו הדברים שמחים כנתניתן מסיני'..."

עד כאן לשונו!

יסוד הענין הוא, כי העניינים הנשגבים שהיו במעמד הר סיני, כגון מה שהיה ההר בוער באש, ופנים בפנים דיבר ה' מתוך האש, הערבות והמתיקות שחשו העומדים שם - אינם עניינים מיוחדים שהיו שייכים רק לעת מתן וקבלת התורה בלבד, אלא הם חלק בלתי נפרד ממצויאות התורה בכל דור ודור!

וכאשר זוכה האדם ללמוד תורה כנתניתה, באותה מידת שלמות שהיתה בשעת נתניתה - הרי הוא זוכה לאור נפלא, בהירות וברירות, ערבות ומתיקות, כפי שזכו ישראל לחוש במעמד הגדול ההוא.

כך אמורה אף להראות צורת הלימוד והרגשת הלב בעת הלימוד, שכאשר האדם הוגה בתורה - הרי כאלו הוא עומד ומקבל את התורה כעת בהר סיני! מוכרח הוא לנהוג ברצינות ובכובד ראש כפי שעמדו ישראל אז בתחתית ההר, בשמחה ובנעימות, 'ערבין כעיקר נתניתן', ולחוש כיצד בכל תיבה ותיבה הוא חוצב את אמרת ה' יתברך.

נורא למתבונן!

דוגמא חיה ומוחשית לשקידת התורה בבדידות ובנתק מוחלט מהוויות עולם, ראינו אצל דודי, עמוד ההוראה, רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

במשך למעלה משמונים שנה, מיום עמדו על דעתו עד זקנה ושיבה, קבע הרב אלישיב את מקום למודו בין כתלי בית המדרש

'אהל שרה'. מבלי כל מסגרת ועול, או מחייבות כזו ואחרת, נצמד לד' אמותיו ושבר בהן את עצמותיו בעמלה ויגיעתה של תורה. שם הזדקפה קומתו התורנית הכבירה של הענק שבענקים.

בית מדרש קדוש זה, שמש כביתו הרוחני של הרב אלישיב, והיווה את סוד ההצלחה שלו. בבדידות מופלאה, ללא הווייה ישיבתית וללא חברותא, ישב שם לבדו במרבית שעות היממה, כשהוא נעול מבפנים, מתבודד עם אלפי דפי הגמרא הכה אהובים עליו, וכושב במאמצים על-אנושיים את כל חדרי התורה.

מורי חמי הגאון רבי מרדכי דוב יודלביץ זצ"ל, שמע מדודו זקנו מרן הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, רבה של ירושלים, אודות מרן הרב אלישיב, שהיה כידוע חתן גיסו, הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, כך: "הוא מבקר אותי פעמיים בשנה, בפסח ובסוכות, ואני לא מכיר אותו מחג לחג! הוא מתרומם מחג לחג בגדלות, ברוממות... הוא ממש בן אדם אחר!..."

כאשר מרן ראש הישיבה, הגרא"מ שך זצ"ל, בקש ממנו לטול על כתפיו את הנהגת צבור בני התורה, בנקל יכלו בני הבית להבחין בצער המוחשי שהיה שרוי על פני רעיתו, הרבנית הצדקנית ע"ה. היא התבטאה לא אחת: "אני צריכה את בעלי סגור באהל שרה!..." לימודו היה בצורה נעימה ושובת לב, ובאפן נהיר וברור. קולו העדין התנשא בנגינה מיוחדת וערבה. איני יכול לתאר במלים את

התחושה המרוממת, טעם 'גן עדן' שחשנו, בעת הצמידנו את אזננו כאפרכסת לחלונות בית המדרש. שירת התורה הזו הבעירה את אש חשקת התורה בכל מי שזכה לשמוע אותה.

דרך החרך הצר השתקפה דמותו של הרב אלישיב, כשהוא רכון על גבי הספר המונח לפניו, מתנדנד בחשק עצום ובלתי נלאה, כבחור צעיר לימים. מקשה ומתרץ, מסביר ומנתח, מרחיב ומתמצת. "והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני!"

עוד בהיותו צעיר לימים, כחתן לאחר ארוסיו, תאר במכתבו חותנו לעתיד רבי אריה לוי זצ"ל בלשונו הזהב, כך:

"בשובי הביתה, הרגשתי איזו חולשה לא עליכם, ואמרתי אסורה נא אל בית אדוני, הגאון הצדיק רבי אברהם (אלישיב) אביך, לעשות שאלת חכם על הנהגתי שנהגתי עד היום. והנה מרחוק 'קול ברמה נשמע', קול אדיר ונעים גם יחד המושך לבבות... קול ה' בכה, 'קול תורה'. 'את קלך שמעתי... ואירא כי עירום אנכי ואחבא'... -

"לבי הלך שבי אחרי הקול, ונכנסתי בהצטרף מרוב התרגשות ודפקתי על הפתח. 'מי כאן?' נתעטף מר אביך הגאון הצדיק שיחיה ויצא לקראתי. 'מה אתה מבקש?' 'שאלה יש לי לבקש!' - 'שאל בני שאל!' מה זה הקול... ושכחתי את מטרת בואי אל בית הגאון רבי אברהם אביך שליט"א, ונסתבבה השיחה בינינו על דרשת חז"ל על הפסוק 'ואותי יום יום ידרשון'..."

לפני שנים אחדות, הגיע לביתו של מרן הרב אלישיב אחד מזקני וחשובי ראשי הישיבות שבגולה, הגאון הישיש רבי יצחק דוב קופלמאן זצ"ל, ראש ישיבת לוצרן. שניהם היו בגיל מבוגר ביותר, בסביבות גיל המאה.

בתום הבקור, ביציאתו של הרב קופלמאן מהבית, פנה הרב אלישיב לאורחו הדגול בנימה חביבה ואופיינית, ואמר: "רבי יצחק, נו! מינעמט זיך צו לערנען" (נקח את עצמנו ללמוד)..."

הרעבון לדברי תורה, החשיבות שייחס לתורה, והמאמצים התמידיים להיות שקוע בתורה ואך בתורה, היא היא שהצמיחה לנו את מרן הרב אלישיב זצ"ל.

השמחה, ההתלהבות וה'ברען' שלו בתדירות את למוזו של הרב אלישיב, נתנו הזדמנות לכל רואה לחוש כיצד הרב אלישיב חי בתחושה מתמדת של דברי בעל 'נפש החיים' שהזכרנו: "וגם עתה בעת שהאדם עוסק בה בכל תיבה, אותה התיבה ממש נחצבת אז להבת אש מפיו יתברך כביכול! ונחשב כאלו עתה מקבלה בסיני מפיו יתברך שמו..."

"הביאני אל בית היין"

עולמה של תורה - שכורים ולא מיין

בחורף תשל"ג, זכיתי לשמוע שיחה מפי מורי ורבי, מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', ודבריו נחרטו עמוק בזכרוני. הוא נשא דברים אודות צורת לימוד התורה - שצריכה

להיות מתוך אווירה חיובית ומתוך שמחה ואהבה, באותה הצורה בה ניתנה לנו התורה בהר סיני.

רבי שמואל הביא את דברי חז"ל (במדבר רבה ב, ג) על מאמר הכתוב (שיר השירים ב, ד) "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה": "רבי יהודה אומר, הביאני אל בית היין, למרתף הגדול של יין - זה סיני; ולמדני משה תורה שהיא נדרשת מ'ט פנים - ודגלו עלי אהבה'."

מדרש זה טעון באור. מדוע נמשל מעמד הר סיני ל'מרתף הגדול של יין'? לכאורה, 'בית היין' הוא מקום בו שותים יין לשם הסביאה ומתגוללים בשכרות?

רבי שמואל הביא דמוי נפלא לבאר את הדברים, בשם המשגיח הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: אין כל בני האדם שווים ברמת השתכרותם מן היין. ישנו אדם שייעשה שיכור רק משתיית כמות הגונה של יין. לרעהו יספיק בקבוק או שנים, ולשלישי די בשתייה מועטה של 'לחיים', כדי שיגיע למצב של 'טוב לבו ביין'. הצד השווה שבכולם - שכדי להיות שיכור הם מוכרחים לשתות יין. אך יתכן שיהיה אדם שיכור בלי שיכניס לפיו טפת יין? כאשר יינס מישוהו למרתף גדול ועתיק של יינות, בו מונחות מאות חביות ישנות בנות מאה ומאתיים שנה; הריח המשובח, הארומה החריפה והניחוח החזק נודפים מהן, ואופפים את כל חללו של המרתף; ואחרי מאות שנים אף נספגו בתוך הקירות לרוב חזקם ותוקפם. גם בלי שיטעם מהיינות עצמם כהוא זה - האדם יהיה מסוגל להשתכר מהריח בלבד! אוויר המרתף משכר.

כך היה במעמד הר סיני: כלל ישראל היו נדמים כאנשים המהלכים במרתף עתיק של יינות משובחים, "פאשיקערט אויף תורה (כשיכורים על התורה)". מהריח הטוב הנודף מן התורה בלבד, עוד לפני שהספיקו לטעום טעמה של תורה מהו.

האווירה המרוממת של אהבת ה', והתחושה המחשמלת של הדר כבוד התורה, של שמחת התורה, באותה שעה שפתח הקדוש ברוך הוא את שבעת הרקיעים, כפי שנאמר: "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים" - הן אלו אשר על ידן זכו העומדים למרגלות ההר, להגיע לדרגה של 'כאיש אחד בלב אחד', ולהכריז בקול רם: 'נעשה ונשמע'!

הענין הזה, כאמור, הוא מציאות התורה בכל דור. כך אמורים להיראות היכלי התורה ובתי המדרשות בזמננו, תבע רבי שמואל; היכל הישיבה איננו מקום שרק לומדים בו תורה כ'ידע', 'נתונים' ו'פרטים' של חכמה רגילה. האווירה והאש של לימוד התורה אמורים להיות כל כך חריפים ועזים, עד שכל מי שרק תדרוך כף רגלו על מפתן דלת הישיבה - צריך להשתכר ולהסתחרר מריחה החריף שנספג בכתלי הישיבה, ממש כפי שמרגיש מי שנכנס אל 'בית היין'! ואם אין הדבר כן, אות הוא כי חסר בצורת הישיבה, וזוהי תביעה וטענה לבני הישיבה!

כיוצא בזה, מסופר על הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצח ישראל' רמיילעס, שהיתה לי הזכות להתקרב אליו מעט ולהתחמם כנגד אש תורתו, שנים ספורות קודם הסתלקותו. פעם אחת, כאשר הביאו לפניו שאלה, סרב לדון בה באמרו: "אינני

אהבה שאינה תלויה בדבר, אהבה שהיתה בבחינת 'טופח על מנת להטפח', עד שכל המסתופפים בצל קורתו נשאבו אליה ככחבלי קסם.

בכח אותה אהבה עזה לתורה שפעמה בלבו במלוא התוקף, הצליח לרומם את רוחו, להתנער מהריסות חורבנם של משפחתו האישית, עיר מגוריו שבה כיהן ברבנות, וישיבתו ותלמידיו בליטא, ולממש בתעצומות נפש את חזונו הכביר - להחזיר את עטרת התורה ליושנה לאחר שנות האימים, חזון שהיה נשמע אז בעיני כל בר דעת כתלוש מאוד מן המציאות.

כיום, כשמביטים על ההיסטוריה אחורנית, רואים כי השפעתו הגדולה מדברת בעד עצמה. חלק הארי של התורה בכלל ישראל שלאחר המלחמה - נזקף לזכותו הגדולה ולפעולותיו הכבירות של הרב מפוניבז'!

על אותה מידה גדושה של אהבת התורה, ספרו על הרב מפוניבז' את המעשה הבא:

בישיבה היה נהוג להקדיש את כל חפצי הישיבה על שמם של נגידים ומשפחות נציבים; ההיכל, ארונות הספרים, האולמות, המבואות, חדרי השעורים, חדרי השינה ועוד. בכך הצליח הרב להקל מעליו את הנטל הכלכלי של הישיבה, ולשאת את הוצאותיה המרובות.

ביום מן הימים, הופיע נגיד נכבד בישיבה, וגילה את רצונו כי הוא מעוניין ליטול חלק בהחזקת הישיבה, על ידי הקדשת דבר מה על שמו. הרב יצא עם הנדיב ל'טיול' במתחם הישיבה, והשניים הלכו יחד מכאן לשם ומשם לכאן, וחפשו מה יוכל הנגיד להקדיש על שמו. אך ללא הצלחה: מרבית אפשרויות ההנצחה באותה עת, כבר היו 'מאוישות'...

הרב מפוניבז', ברוב כשרונותיו וברוב הסיעתא-דשמיא שמלווה אותו, מצא רעיון נפלא ומקורי. הוא הציע לנגיד לעלות עמו לעזרת הנשים של הישיבה, שם נשמע היטב קול התורה המהדהד שבקע מן ההיכל שלמטה. האווירה המרוממת שהורגשה שם מלאה את כל חללי לבו של הנגיד, שלא הצליח לעצור בעד רגשותיו, התלהב ואמר לרב: "אה! איזה טעם גן עדן יש כאן! איזו אווירה נפלאה!" בדיוק את המשפט הזה ציפה הרב לשמוע מהנגיד. הוא פנה אליו ואמר לו: "נו, אמכור לך את ה'אטמוספירה' המרוממת והנעימה המרגשת כאן!... האווירה מכורה לך..."

וכך הוה, בעסקת מקח וממכר קנה הנגיד את האווירה הנפלאה!...

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

יכול לענות עליה כעת, משום שאני אחרי מסירת שיעור, ויש לי דין של שיכור האסור להורות..."

מי שזכה לשמוע ממנו שיעור, ולו פעם אחת - הבין היטב מה זה להיות 'שוכור' מהשיעור!...

זוהי הגדרה המדויקת של 'ישיבה' - 'בית היין'. כתלי בית המדרש אמורים לספוג את האווירה הנפלאה והקדושה של למוד התורה, ולחמם באש התורה ובלהט ה'רתחא דאורייתא' את כל היושבים בתוכה.

כיצד יקרה הדבר?

על ידי הגברת ההכרה בקרבנו, שיש לנו זכות נפלאה לעסוק בתורה! אנו אומרים כל יום "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". על ידי ההכרה האמיתית במשמעות המלים המרוממות הללו, עסק התורה יהיה מתוך אושר ושמחה אמיתיים, תגבר הרצינות של הלימוד, והאווירה של הרוממות תסחף בעקבותיה את כל יושבי בית המדרש. כך תרגש אש התורה בהיכל בית המדרש.

שמעתי מידי, הגאון רבי יצחק אלחנן שינברגר שליט"א, ר"מ בישיבת 'קול תורה', ששמע פעם בחור שואל את ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל: האם ההנהגה לעשות תענית דיבור ב'סדרים' ראויה היא?

השיבו רבי מיכל יהודה תשובה מופלאה: "הראית פעם מימך חנווני העושה תענית דיבור בעצומה של מכירה בתנותו, ומקבל 'החלטה' להמנע מלשוחח בעניינים אחרים? לא! מדוע? משום שראשו ורובו בין כה וכה מונחים במסחר שלפניו. אין לו צורך להגביל את עצמו בתענית דיבור... אם כן, הוא הדין גם בבית המדרש: אם האווירה וה'ברען' יהיו חזקים סביב התורה ולימוד התורה, הרי שממילא לא יהיה שום צורך בתענית דיבור!..."

אהבת התורה המופלגת של הרב מפוניבז'

האמורא רבי יוחנן עמד בראשות הישיבה בטבריה למעלה מששים שנה, והעמיד עדרים רבים של גדולי תורה. חז"ל מספרים במדרש (ויקרא רבה ל') שבפטירתו היו בני דורו עצבים, והיו הספדנים קוראים עליו מדברי החכם מכל אדם, בשיר השירים (פרק ח, פסוק ז): "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה - באותה אהבה שאהב רבי יוחנן את התורה, בוז יבוז לו".

דברים אלו המליצו אודות דמותו הגדולה של גדול מרביצי התורה ומקימי עלה של תורה בדורו, הלא הוא הרב מפוניבז', מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל. אהבתו המופלגת לתורה לא ידעה גבולות.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

בספר 'בן יהוידע' הביא דבר פלא בשם האריז"ל, שאחד מן הניסים הגדולים בהר סיני היה, שבשעת מתן תורה נעשה כל השטח סביב הר סיני ריק מאויר, ובדרך הטבע אי אפשר להתקיים ולעמוד אפילו שעה אחת בלא אויר, ובני ישראל היו עומדים סביב הר סיני בדרך נס בלא אויר כלל

לקט מיוחד על הניסים הגדולים במעמד הר סיני

קריעת ים סוף כבר נעקר הר ממקומו, כדמצינו עוד במכילתא פרשת בשלח (מסכתא דויה פ"ג): "רבי יוסי הגלילי אומר, כשנכנסו ישראל לים כבר הר המוריה נעקר ממקומו, ומזבחו של יצחק הבנוי עליו, ומערכתו הערוכה עליו, ויצחק כאילו עקוד ונתון על המזבח, ואברהם כאילו פשט ידו ולקח את המאכלת לשחוט את בנו".

"וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעֻזוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֹק" (כ"ט"ו)

מדוע מתנענעים בשעת לימוד התורה

בבעל הטורים (כאן) הביא רמז למנהג בני ישראל שמתנענעים בשעת לימוד התורה, מדכת"ב: "וירא העם וינעזו ויעמדו מרחוק", 'וינעזו' הוא מלשון 'תנועה', שבני ישראל נעו ממקומם לאחוריהם בשעת קבלת התורה, שהתורה ניתנה באימה ביראה ברתת ובזיע (ברכות דף כב ע"א), על כן מתנענעים בשעת לימוד התורה.

בזוהר הק' פרשת פנחס (ח"ג דף רי"ט ע"א) מבואר הטעם שדוקא בני ישראל מתנענעים בשעת לימודם מה שאין דרך הגויים בכך, משום שבני ישראל יש בתוכם נשמה שהיא מאירה כמו הנר כדכת"ב (משלי כ' כ"ז) "נר ה' נשמת אדם", וכאשר אומר דבר תורה הרי אותו נר דולק בו, ואינו יכול לשקוט אלא מתנענע לכאן ולכאן ולכל הצדדים כאור הנר. אמנם דוקא בני ישראל קרויין אדם, ועליהם נאמר (משלי כ' כ"ז) "נר ה' נשמת אדם", משא"כ אומות העולם

בשעת מתן תורה נעשה כל שטח הר סיני ריק מאויר

במסכת שבת (דף פט ע"א) איתא, שההר שעליו ניתנה התורה נקרא 'הר סיני', על שם ניסים שאירע בו לישראל, וסיני הוא אותיות ניסי. ובספר 'בן יהוידע' על מסכת שבת (שם, ד"ה שם הר) הביא דבר פלא בשם האריז"ל שאחד מן הניסים הגדולים בהר סיני, היה, שבשעת מתן תורה נעשה כל השטח סביב הר סיני ריק מאויר, ובדרך הטבע אי אפשר להתקיים ולעמוד אפילו שעה אחת בלא אויר, ובני ישראל היו עומדים סביב הר סיני בדרך נס בלא אויר כלל. ונראה לי להוסיף, שלפי זה נמצא ג"כ שזה שנשמעו הקולות של הדברות וקול השופר בשעת מתן תורה, והיה הקול הולך וחזק מאד, היה הכל בדרך נס, דהנה בספר 'הברית' (מאמר י"ז פ"ה ופ"ו) כתב: שחוש השמיעה תלוי באויר, ובלי אויר לא ישמע גם קול פעמון המצלצל. ואם כן זה שהיה הקול הולך וחזק מאד בשעת מתן תורה, על כרחק שהיה בדרך נס שהרי בכל שטח של הר סיני לא היה אויר.

הרים שנעקרו והגיעו למתן תורה

אחד מהניסים והפלאות שהיו במתן תורה, היה, שנעקרו הרים ממקומם והגיעו בפועל לרגל מעמד מתן תורה, כדאיתא במכילתא דרבי ישמעאל (כאן, מסכתא דבחדש פ"ה): "כשעמד הקדוש ברוך הוא ואמר אנכי ה' אלקיך, היו ההרים מתרעשים והגבעות מתמוטטות ובא תבור מבית אלים וכרמל מאספמיא, שנאמר (ירמיה מ"ו, י"ח) 'חי אני נאום המלך ה' צבקות שמו כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא". וכן איתא במסכת מגילה (דף כ"ט ע"א) "ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה" וכו', ומבואר שההרים נעקרו ממקומם ממש. ויותר מכן איתא בילקוט שמעוני (שופטים רמז מ"ז) שהר הכרמל היה שט בים עד שהגיע למדבר. ועיין עוד ברבינו בחיי (לקמן פסוק כ"ד) שמה שכתוב בתהילים (ק"ד, ד) "ההרים רקדו כאלים" איננו משל כאשר איננו משל מה שכתוב שם "הים ראה וינס". ולא רק בשעת מתן תורה נעקרו הרים ממקומם, אלא גם בשעת

כששבנו לירושלים ליוויתי את מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל לביתו. בכניסתו הוריד את הגלימה, ומיד רץ והתיישב אל מול הספרים הפתוחים. בקשתי ממנו ברכה, והוא איחל "ברכה והצלחה, כל טוב". ואז התיישב להעלות על הכתב חידושי תורה. פלא פלאים! זה עתה בא ממרחק, לא טועם דבר מאכל או משקה להשיב את נפשו, לא עולה לישון. שום דבר! חוזר מיד ללימודו ללא הפסק!

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על האמונה ואור התורה

"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים..." (שמות כ', ב')

מדוע מזכיר הקב"ה בדברה הראשונה את יציאת מצרים, ואינו אומר: "אנכי ה' אשר בראתי את כל העולם?" משום שרצה הקב"ה לקבע בלב עם ישראל את האמונה שהוא השליט היחיד בעולם, ואת כל אשר יחפוץ ביכלתו לעשות. שום חוק מחוקי העולם אינו עומד בפני רצונו יתברך, וגם כל מה שנראה כטבע העולם, אינו מוכרח להיות, אלא הכל מאת ה'. אלו היה מזכיר את בריאת העולם, עלול היה האדם לחשב: בתחלה ברא ה' את העולם, אבל מאז הכל מתנהג לפי החקים ההם, ללא הנהגת ה'.

לפיכך אמר הקב"ה: "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - אני שולט על העולם בכל רגע נתון. אני שולט על השמש ועל הירח, אני שולט על העפר ועל בעלי החיים. במאמר פי הבאתי על המצרים במצרים עשר מכות וקרעתי לפניכם את הים.

הנהגת ה' לא היתה רק בעבר, אלא היא ממשיכה להתקיים כל הזמן. הקב"ה לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים.

מן האמונה הזו - שכל מה שקורה בעולם עושה ה' יתברך, אסור לנו לזוז כמלוא נימה!

האדמו"ר רבי חיים מקרסנא זצ"ל, היה קדוש עליון ומגדולי תלמידי הבעל שם טוב זיע"א. כמעט תמיד היה סגור ומסוגר בתוך ד' אמותיו, ועסוק בדבקות עצומה בעבודת ה', בתפילות ובלמוד. רק לעתים רחוקות היה יוצא החוצה. אפילו חסידיו לא זכו לשמוע ממנו אלא הוראות קצרות ומתומצתות. בשאר הזמן היה כאחד הקדושים אשר אינם זזים מלפני ה', ככהן גדול בעת עבודתו בבית המקדש.

פעם נודע לרבי, כי ישנו להטוטן הכובש את לב ההמונים. אחד מן הפעולות המיוחדים שעשה האיש, היה למתוח חוט ברזל בגובה רב מעל נהר סוער ביותר, ולצעוד עליו מגדה לגדה.

התפעל הרבי ובקש ללכת ולראות אותו. מקורביו תהו לפשר ההתעניינות שהוא מגלה, ובכל זאת מלאו אחר מצוותו, ובשעה היעודה הביאו את הרבי לחזות במופע.

הקהל הצופה עקב במתח רב אחר הלהטוטן, שפסע צעד אחר צעד במשך חצי שעה תמימה, וכשהגיע בסופו של דבר לגדה השניה, הריעו לו בהתלהבות עצומה ובמחיאיות כפיים סוערות.

התבונן בו הרבי ואמר למקורביו: "בודאי מתפלאים אתם לשם מה באתי לכאן. הבה ואמר לכם - חשבו רגע על אותו פעלולן בשעה שהוא צועד על החבל. על מה הוא חושב אז? מחשבתו ממוקדת בענין אחד בלבד - בתנועות שעליו לבצע כשהוא מניח את רגלו ועושה את הצעד הבא.

"האם הוא מסוגל לחשוב אז על פרנסתו? האם הוא יכול להרהר בכל מיני עבודות שעליו לבצע?

ודאי שלא. אוי לו ואוי לחייו, אם יחשוב על דברים אחרים. שבריר שניה של הסחת דעת מחוט הברזל הדק שתחת רגליו, עלול לעלות לו במחיר חייו! בעיניו יש בעולם כעת רק דבר אחד - חבל. 'חבלים נפלו לי בנעימים'. שום דבר אחר מעבר לכך.

"הלהטוטן הזה" - המשיך הרבי - "צריך להיות סמל ודוגמא לכל יהודי.

"כשבא יהודי לעולם, מוכרח הוא לחשוב רק על דבר אחד - בשביל מה באתי לעולם? מהי המטרה שעבורה נשלחתי לכאן?

"הוא חייב לזכור כל הזמן שחובה עליו למצות את כל הכוחות שהקב"ה נתן לו לצורך עבודת ה'. את הפה הקדוש עליו להקדיש

אחד מן הפעלולים המיוחדים שעשה האיש, היה למתוח חוט ברזל בגובה רב מעל נהר סוער ביותר, ולצעוד עליו מגדה לגדה. התפעל הרבי וביקש ללכת ולראות אותו

לזכות להשראת השכינה.

אדם הנכנס אל עומק התורה, זוכה כאמור לקנות את אור פני ה' הנמצא בתורה.

דברי חז"ל הקדושים נותנים לו מעט את האפשרות לטעום מנועם זיו השכינה, "טעמו וראו כי טוב ה'" (תהלים ל"ד, ט').

אבל כל זה נכון, רק אם הוא לומד תורה כדי להכיר את הבורא יתברך, אך מי שלומד אותה כמו שלומדים - להבדיל - מתמטיקה או כימיה, הינו כחכמה גרידא, יחד עם כל חטאיו, בלי כל רצון להתנתק מהם - עליו אין התורה משפיעה במאומה.

על זאת דרשו חז"ל (ברכות סג ע"ב) את הפסוק (במדבר י"ט, י"ד): "זאת התורה אדם כי ימות באהל" - שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ללמדנו שרק מי שלומד את התורה במסירות נפש ממש, יכול לזכות לכל המעלות הגבוהות הללו.

זכורני, כשהייתי מתלווה למרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל לעצרות תשובה וחיזוק ברחבי הארץ בימי חדש אלול, לא היה אצלו הפסק כלל בעסק התורה. היו פעמים שמסר חמש או שש דרשות בלילה אחד, במקומות שונים ברחבי הארץ, כשהוא עובר ממקום למקום במסוק. היינו חוזרים בשעת לילה מאחרת [שתים בלילה], כיון שהיינו גם במקומות מרוחקים - קרית שמונה, טבריה וצפת בצפון הארץ, או ירוחם, דימונה ובאר שבע בדרומה.

כששבנו לירושלים ליוויתי את מרן לביתו. בכניסתו הוריד מרן את הגלימה, אך לא פנה לנוח קמעה מעמל היום, אלא מיד רץ אל שולחן התורה שבחדרו, והתיישב אל מול הספרים הפתוחים.

בקשתי ממנו ברכה, והוא אחל "ברכה והצלחה, כל טוב". ואז נטל בידו את העט והתיישב להעלות על הכתב חידושי תורה.

פלא פלאים! זה עתה בא ממרחק, לא טועם דבר מאכל או משקה להשיב את נפשו, לא עולה לישון. שום דבר! חוזר מיד ללימודו, ללא הפסק. לעולם לא יאמר: די, עשיתי את המוטל עלי!...

חס ושלום. כל הזמן בעליה!

כך זוכים למעלות הגבוהות של השראת השכינה, אם נדבקים בתורה האלוקית, אשר נפשו של הקב"ה, כביכול, כרוכה בה.

(קטעים מתוך הספר 'משכני אחריר')

לתפילות וללימוד תורה. בידיו עליו לעסוק בחסדים, ואם יש לו פרנסה - לתת מעשרות וחומש, ולפרנס עניים שאין להם כסף. זאת המחשבה שצריכה למלא את כל כולו בכל שעות היממה, ובפרט בשעות התפילה, שבהן אסור לו לחשוב על שום דבר אחר.

"עליו לזכור שהוא הולך על חבל דק לפני ה' יתברך. כל מחשבה אחרת עלולה חלילה להמיט עליו אסון.

"זו הסבה שבשלה יצאתי לראות אותך" - סיים הרבי - "כדי ללמד את כולם מוסר השכל: דעו כי כל העולם כולו גשר צר מאד, ויש להיזהר ביותר שלא לפול!".

הדבר שעוזר לאדם ביותר לשמור על עצמו מפילה - זו האמונה. הסחת דעת מאמונה ומן המחשבה על הקב"ה - היא תחילתה של כל נפילה.

הגר"א זצ"ל היה אומר, כי עיקר נתינת התורה לישראל היא כדי שישמו בטחונם בה'.

כל המצוות נועדו כדי לתת לאדם תזכורות לאמונה ולביטחון. המזוזה מזכירה לאדם: יש ה' בעולם, שים את בטחונך בו!

כשרוצה האדם לאכול כדי להשביע את גופו, מזכירים לו: קודם כל עליך לברך למי שהמזון שלו! אכל ורוצה לקום וללכת - מיד מזכירים לו: עליך לברך ברכת המזון!

כל "ברוך אתה ה'" הוא עוד בטחון בו יתברך. כל מצוה היא תזכורת להליכתנו על חבל צר כדי שלא נשכח את ה' במרוצת הדרך.

טעמו וראו כי טוב ה'

במעמד הר סיני, הוריד הקב"ה לעולם את כבודו יתברך, והשאיר את האור העליון בתורה הקדושה.

ומנין שכך הדבר?

הגמרא (שבת קה ע"א) דורשת את המלה "אנכי", בה נפתחות עשרת הדברות, שהיא ראשי תיבות: "אנא נפשי כתיבת יהבית". לאמר: 'אני את נפשי כתבתי והבאתי לכם'. הרי שכביכול הבורא יתברך נמצא בתורה עצמה.

אם רוצה האדם לראות את הקב"ה, עליו לעמל בתורה, אז יוכל לראותו. לכן הצדיקים הגדולים זוכים להשראת השכינה, רק בשל עמלם בתורה. ככל שאדם מתייגע בתורה, כך הוא זוכה להכיר יותר את הבורא יתברך.

אורו העליון של הקב"ה הוא בלתי נתפס, אבל הבורא ברוב טובו וחסדו, הפשיט את האור הזה במעט, כך שאפילו קטן שבקטנים יכול לקלוט משהו מהאור. התורה הקדושה שווה לכל נפש, יש בה עומק בלתי נתפס לצד ספורים שאפילו ילד קטן יכול להתחבר אליהם.

לכן כבר בגיל הרך, יכול כל לומד תורה לזכות במעט לאור התורה. הילד מתחבר לספורים על אדם וחווה, הנחש, דור המבול, יעקב ועשו. כמוכן לפי קוצר הבנתו הוא מבין רק את החיצוניות של הדברים, אבל גם כך הוא מתחיל להתקשר לאור התורה, וככל שהוא גדל ולומד יותר ויותר תורה, כך הוא מתחבר עוד ועוד אל הבורא יתברך. תלמיד חכם המעמיק בתורה, בסודותיה וברמזיה, יכול

לרגל הוצאת הכרך הרביעי

'לקראת שבת' - שמות ב'

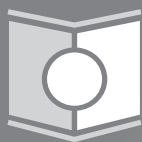
בסדרת הספרים המצליחה.

ארגון 'דרשו ו'אחינו' מעניקים מתנות יקרי ערך לתורמים לקירוב קרובים ורחוקים, התורמים יזכו בכרטיסי הגרלות להגרלה הגדולה בסכום מצטבר של

50.000

ש"ח ובנוסף, 'דרשו' מעניק באופן מיידי וללא הגרלה מתנות עד לשווי של 1820 ש"ח

להצטרפות וקבלת המתנות:

Dirshu
 דרשו ד' ועוזו
 קרן עולמית לחינוך
 ועידוד לימוד התורה

הימים האחרונים

למבצע הגדול

<p>סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו' הכרך החדש! 'לקראת שבת' שמות ב' 2 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ₪</p>	<h2>519</h2> <p>ש"ח</p>	<p>תרום סך 18 ₪ למשך 16 חודשים, סך כל התרומה 288 ש"ח קבל מיידית מתנה בסך</p>	<p>מסלול 21</p>
<p>חבילת השבת: 'משנה ברורה' חלק ג' 'משנה ברורה' חלק ד' הכרך החדש! 'לקראת שבת' שמות ב' כרטיס להגרלה הגדולה על סך 50.000 ש"ח</p>	<h2>130</h2> <p>ש"ח</p>	<p>תרום סך 33 ₪ למשך 3 חודשים, סך כל התרומה 99 ש"ח קבל מיידית מתנה בסך</p>	<p>מסלול 22</p>
<p>סט 'משנה ברורה' מפואר מהדורת 'דרשו' סט 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון' 'דרשו' 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' הכרך החדש! 'לקראת שבת' שמות ב' גביע כסף כף לעוגה כסף סכין כסף 10 כרטיסים להגרלה הגדולה על סך 50.000 ש"ח</p>	<h2>1820</h2> <p>ש"ח</p>	<p>תרום סך 36 ₪ למשך 25 חודשים, סך כל התרומה 900 ש"ח קבל מיידית מתנה בסך</p>	<p>מסלול 23</p>

כמה מבני הקהילה מתגייסים לעזור לרב, עוזבים את קבלת שבת ומסייעים לרב במקרה הדחוף כל כך, והרב עובר בין הספסלים מתוך לחץ עצום הניכר על פניו היטב, משגומר ועדיין לא נמצאה האבידה, נכנס הוא לבית הכנסת של התימנים, במטרה לאתר את האורח המבוקש...

הרה"ג ר' חיים קוגל שליט"א במבט של אורח מזדמן. רמת אלחנן ב'סתם' ליל שבת...

יְשִׁפְטוּ אֶת הָעַם בְּכָל יְעַת (שמות י"ח, כ"ו)

נראה... אולי... "כמובן זה היה שם! רק אני הקטן לא הבינותי, היאך משעה שהרב סילמן אמר שהרב זילברשטיין יענה, פתע פתאום הוא כן יודע היכן הציטטא מצויה בגמרא?? שאלה לעיון!!!

הרב ממשיך ללמוד, ולפתע נכנס יהודי זקן ומגולח למשעי עם כובע של זקנים... מדדה הוא לעבר מקומו, והרב זילברשטיין עושה מיד הידור כהלכה. הזקן נפנה אליו מוציא את קופסת הטבק מכיסו, פותחה, ומגישה לרב זילברשטיין, הרב לוקח קמטץ טבק שואפה בחוזקה למלוא ריאותיו, ומפליט מפיחה איוושת הנאה חזקה שכזו אשר הדיה נשמעים בכל רחבי בית המדרש, [לבטח חשש הרב פן שמיעתו של הזקן דנן קשה עליו], מודה הוא לזקן מכל ליבו, מתיישב על מקומו וממשיך לעיין בקלסרו, כשבכל כמה שניות מרים הוא את עיניו ומביט בדריכות לעבר הזקן.

אני, לעומתו, לא מסיר את עיני. היה זה מחזה שלא חוויתי מעודי, מאורעות שכאן הם ככל הנראה דבר שבשגרה ואשר אינם תופסים יחס מיוחד, שטפו את ליבי בסערת רוח. רואה אני את היהודי הזקן מרים לרגע את עיניו, והרב זילברשטיין קולט את הרגע וממהר לנצלו, מרים הוא את ידו שעדיין קומצת היא בחוזקה את שאריות גרגירי הטבק, חוטף שמעק טבק עמוק כזה לכל ריאותיו, ופולט את אותה איוושה אילמת "אהה..." המביעה הנאה עמוקה ובלתי מצויה, כך כל כמה דקות בכל פעם שהזקן מרים את עיניו הרב חוזר על התנועה, השאיפה ופליטת הרוח, יחד עם אותה קריאה ללא מילים "אההה..."

תושבי רמת אלחנן לבטח ירימו גבות בתימהון, זה סיפור זה? אלו דברים שבשגרה, מעשים שבכל יום?! אז ככה, לידיעתכם, למי שלא גר ב'רמת', אלו דברים שלא רואים בכלל, בכלל, בכלל לא!!!

התרגלנו אולי לצירוף הזה שנקרא "הגאון ר' יצחק זילברשטיין" וסיפורים על גדולי ישראל, אולם תמיד, משום מה, ר' יצחק הוא המספר, ואילו נשוא הסיפור הוא אחד מחכמי הדורות, ושכחנו שבעצם מדובר על אישיות שהיא עצמה חתיכת סיפור, ולא סיפור פה סיפור שם, אלא מסכת חיים שלימה שכל כולה רצופה גדלות בתורה ובבין אדם לחבירו.

היה זה ערב שבת. נצרכנו לבוא לאזור מעייני הישועה בכדי להתברר בבשורות טובות, ובינתיים שמתי פעמי לתפילת מנחה וערבית בבית הכנסת המרכזי [בית הכנסת של רמת אלחנן, המכיל שלוש קומות, ראשונה - חסידים וספרדים-מרוקאים, שנייה - תימנים, ושלישית - ליטאים]. למנחה נפנית לבית הכנסת 'קהל חסידים' המתנהל תחת רבנותו של הגאון ר' יהודה סילמן שליט"א, ולפתע נכנסה למקום דמות אגדית, הלא היא הגר"י זילברשטיין שליט"א, יושב הוא על מקומו בימין ארון הקודש, וממתין לשמוע עוד קדיש וקדושה על הדרך. בינתיים, פותח הוא את הקלסר ומתחיל להכין את שיעורו שייאמר בדקות הקרובות בקומה למעלה אצל הליטאים. לא עוברות שניות ספורות וכבר ניגש אליו יהודי נכבד ושאלה בפיו: היכן מצויה ציטטא פלונית בגמרא? [שימו לב, שאלות מסוג רמת אלחנן לרב, לא הלכה, לא הנהגה, הרב משמש כפקיד של תוכנת 'אוצר החכמה' שאצורה במוחן]. הרב משיב בפשטות: "אינני יודע, צריך לשאול את הרב", הלה מרים גבות: "את הרב? נו... זה הרי מה שאני עושה כעת?!". והרב זילברשטיין בתשובה מחווה באצבעו כלפי הרב סילמן. נפנה הלה לרב סילמן, והרב סילמן צוחק: "נו, זו שאלה לר' יצחק..." כשהשואל מסביר לרב סילמן שהוא כבר שאל את הרב זילברשטיין, והרב זילברשטיין ענה שהוא לא יודע היכן הגמרא, מייעץ לו הרב סילמן לומר לרב זילברשטיין שהרב הורה שעל הרב זילברשטיין לענות. השואל חוזר לרב השכונה, ור' יצחק שואלו: "נו... איפה הגמרא? מה אמר הרב?" והשואל נענה: "הרב סילמן אמר שהרב יענה לי!!!" "אהה..." מגיב ר' יצחק, "ככה הרב ספק? אם ככה, זה כנראה נמצא בע"ז כח, תראה לי את הגמרא..."

היה לו?" והרב מתאר: "מכנסיים ירוקות, חולצת טריקו קצרה ומשובצת [לא בדיוק מראה חרדי משובב לב] זקן שחור צמוד", כמה מבני הקהילה מתגייסים לעזור לרב, עוזבים הם את קבלת שבת ומסייעים לרב במקרה הדחוף כל כך. הרב עובר בין הספסלים מתוך לחץ עצום הניכר על פניו היטב, משגמר ועדיין לא נמצאה האבידה, עולה הוא קומה נוספת, נכנס לבית הכנסת של התימנים ומתחיל שוב את סבב הספסלים במטרה לאתר את האורח המבוקש.

סיעות של מתנדבים מקדימים אותו לחפש את האיש, למנוע מן הרב את הטירחה הבלתי נתפסת, והנה, נמצאה האבידה... לפנינו מופיעים קבוצת אנשים, כשהמבוקש מס' 1 תחת ידם, לבוש הוא אמנם בגדים אחרים לכבוד שבת, אבל כבר עבר חקירה, ונתברר בבירור כי זהו האיש שהרצה את שאלותיו באותו יום אחה"צ לרב המרא דאתרא, הרב מתרגש למראהו, מלפף את ידיו בחום, נושם לרווחה. מלטף הוא ביד חמה את זרועותיו וגבו, כפי שרק הרב זילברשטיין יודע לעשות, ובקולו האבהי הנעים והכובש הוא פונה אליו: "בני רחימאי, האם מקום לך ללון? לסעוד הלילה? ולמחרת?" הלה מרגיע את הרב: "מצאתי, הוזמנתי כבר" [בל נשכח, כי כולם כאן תושבי רמת אלחנן ולמדו כבר דבר ושניים מן הרב שלהם], הרב מייצב את נשימתו, הגיע סופה של הרפתקאה זו שכה הסעירה את רוחו, הכל בא אל מקומו בשלום, רוחו שבה אליו, והוא מאחל להלך המזדמן את כל הטוב שבעולם.

הרב חוזר לקחת את הקלסר ולרוץ לומר את השיעור הידוע לתלמידי חכמים שכאן טוב.. את המחזה הזה אני כבר מכיר מ'קול הלשון', כיצד חוזר הרב על שאלתו של 'התלמיד חכם ה-י-ק-ר' ששאל כאן, והתשובה שהיא ממש 'דברים נ-פ-ל-א-י-ם' מה'תלמיד חכם היקר שענה כאן'. בהמשך, אחר התפילה, כולם התדיינו בנושא המדובר בשיעור, ואילו אני - ליבי ומוחי היו בשיעור שראיתי קודם לכן, שיעור במידות, בהנהגה, בדרך ארץ, באהבת הבריות, דברים שתושבי רמת אלחנן לא רואים בהם מן החידוש, אבל בשביל אורח כמוני שיעור הוא לדורות...

לאחר השבת לא אצרתי ברוחי. העליתי את רשמיי על הכתב, והרי הם לפניכם...

עדיין לא ידעתי איזה אירוע מצפה לי בדקות הקרובות אבל כבר קלטתי שכאן משעמם לא יהיה.

הרב ננער לפתע ממקומו תוך שהוא טופח על מצחו ונאנק קלות: "אויש, אוי", ניכר היה עליו כי הוא נסער ומבין כי שגגה נוראית יצאה מתחת ידיו.

הוא ניגש ליהודי הקרוב אליו ושואלו איזה דבר שלא הצלחת לשמוע, תוך שהוא מנענע בידיו בתנועות נסערות המביעות חוסר אונים וניסיון נואש לברר דבר מה.

הנשאל מגיב במשיכת כתפיים המתפרשת כהעדר ידיעה, הוא נפנה לשני, לשלישי, ולרביעי, גם לכל הבאים אחריהם, שואל, מתעניין, סוקר במבטו כל אדם, נושא את עיניו לכאן ולכאן, מחפש הוא בעיניו למצוא איזה דבר, מביט כה וכה, והאכזבה ניכרת על פניו. הוא גומר לסקור במבטו תוך כדי הילוך את כל בית הכנסת, ויוצא. אני הקטן כמובן בעקבותיו, משקיף ומסקר בשקט אחר מעשיו, לא מוותר.

נכנסתי אחרי הרב לבית הכנסת של המרוקאים, קבלת שבת בנוסח מערב ירושלמי נישא ברמה, הרב בן שמעון מפזם את נעימות השבת, ואילו הרב זילברשטיין תר אחר מבוקשו, מסייר הוא במבטו בין הספסלים, ואכזבה מרה על פניו, ניכר עליהם כי האבידה לא נמצאה.

קבוצת אנשים פונה מייד לברר מה טורד כ"כ את מנוחתו של הרב, ואני מנצל את ההזדמנות וכבלש ותיק מטה את אוזני לשמוע על מה המהומה, הרב שליט"א מסביר: "[תשמעו!] ביום שישי ניגש אלי יהודי, כשכמה וכמה שאלות בהלכה היו בחיקו. ענית לו, והלה הלך לדרכו, רק כעת שמתי אל ליבי שמתוך טרדת ההכנות לשבת לא שמתי ליבי בשעתו כי לפי תוכן שאלותיו משתמע כי זה הוא כאן ונקלע בפניא מעלי יומא דשבתא לאזורינו, לאיזה צורך דחוף [השערה שלי: כנראה מהסיבה שלי הקירבה למעייני הישועה] ללא הכנה מוקדמת. ומשכך ייתכן ואין לו היכן לשבות ולסעוד בשבת, ונמצאתי רחמנא ליצלן משאיר עובר אורח ללא מקום לינה ואוכל, על כן מחפש אני ותר אחריו למוצאו".

הסובבים חזרו שאלוהו: "אורח זה - היאך היה מראהו ומה לבוש

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

לחרדתו התברר, כי כנראה ארז מדי בחופזה, ומשחת השיניים נחה בדיוק על הקפוטה שכל יופיה בשחור המבהיק שלה. בעיניים קרועות הביט בבגד, ולסירוגין בשעון - שהורה שבעוד דקה וחצי מתחילה 'תוספת השבת'. מה יעשה עכשיו?

כיצד משחת שיניים הפכה לשדכן?

הרה"ח ר' אשר קובלסקי

"זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת" ... (שמות כ, ז')

אם יש שאיפה שמאחדת את כל העם היהודי באשר הוא, הרי שזו השאיפה לגאולה השלמה. כל יהודי, בכל מקום, בכל גיל, בכל מצב ובכל עת, כוסף, מייחל ומצפה לשמוע את פעמי משיח צדקנו, להתבשר על בוא הגאולה האמיתית והשלמה. שלוש פעמים ביום בתפילות שמונה עשרה אנו שבים ומבקשים את הגאולה, ועוד אינספור תפילות אנו מוסיפים, בברכת המזון, באמירת תהלים, ובכל עת רצון, וכולן ממוקדות בבקשה אחת, בציפיה אחת: לזכות לגאולה השלימה.

אנו יודעים ומבינים כי העולם שאחרי הגאולה יהיה שונה לחלוטין מעולמנו. זהו עולם בו נראה בעיניים את יד ה' וישועותיו, לא ישא גוי אל גוי חרב, וכולנו נחיה בשקט, בשלום ובשלווה, איש תחת גפנו ותחת תאנתו. הגאולה היא הזכות העילאית לחיות בעולם בו יד ה' גלויה ובהירה, כל חטא ועוון מתכפר בקרבן על המזבח, עולם מושלם בכל המובנים. אין פלא אפוא, כי כל יהודי כאמור, מצפה, מבקש ומייחל, מתי נבוא ונראה פני א-ל חי, מתי נזכה לראות בגאולתו.

אך מתברר, שבידינו הדבר, זה תלוי רק בנו. במאמץ קל יחסית בן כמה דקות בלבד, שכל כולו עונג צרוף ומזוקק, בידינו לחולל את המהפך ולהביא את הגאולה הנכספת.

את התגלית הזו חושף הגאון רבי בצלאל מקוברין זצ"ל, בספרו 'קרבן שבת' שהוציא לאור לפני למעלה מ-300 שנה. הוא מביא את מאמר רבי שמעון בר יוחאי האומר ש'אילו שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים', ומגלה פן נוסף, חדשני ומאתגר, בהסבירו כי שתי שבתות הכוונה בעצם לשבת אחת שיש בה שתיים: השבת הרגילה - המוכרת לנו, 24 השעות שביום השביעי, ותוספת השבת - אותן דקות יקרות מפז, בהן מקדימים לקבל את השבת על חשבון יום ששי, זוהי השבת השניה.

כלומר, כאשר יהודי עוצר את עיסוקיו בערב שבת ומקבל את השבת מוקדם מהשעה הדרושה - בכך הוא מקיים שבת נוספת, שבת ביום ששי. השבת הזו מצטרפת לשבת הקבועה, ויחדיו הופכים היומיים הללו לצמד חמד של שתי שבתות, המבטיחות את הגאולה השלמה, את מילוי השאיפה הגדולה ביותר של כולנו, את הגשמת החלום

אליו נכספת נפשנו - לראות בביאת המשיח. הזכות העילאית להקדים לקבל את פני השבת ולקרב את הגאולה, היא זכות שכולנו יכולים לזכות בה, עם קצת חשיבה והכנה מראש, בסידור לו"ז המשימות שלנו באופן נכון. כולנו רשאים לזכות בתענוג של קבלת השבת מתוך שמחה ורוגע, מתוך שלוה ואושר. לשבת בנינוחות מול הנרות הנדלקים, כשהבית כבר נקי ומצוחצח ותבשילי השבת מדיפים ניחוחות נעימים, ופשוט לקבל את פני השבת כקבלת פני מלכה.

מי שטעמו את הזכות והתענוג העילאיים האלה, פשוט לא יכולים להפסיק. זהו טעם שאי אפשר להעריכו עד שטועמים אותו, חוויה מרוממת שאין מילים להגדירה - צריך פשוט לחוות אותה. לצד הטעם הנפלא שברגעים הקסומים של קבלת שבת מוקדמת, המתנה הזו טומנת בחובה גם פתיחת שערי שמים, ומביאה בכנפיה שפע של אושר ועושר, ישועות והצלחות, כפי שמעידים כל מי שזכו להצטרף למשפחת 'תוספת שבת' ההולכת וגדלה.

וזה לא בכדי. כי השבת היא מקור השפע, 'לקראת שבת לכו ונלכה - כי היא מקור הברכה'. ביום השבת יורד כל השפע לעולמנו, ולכן - ככל שזוכים לעוד כמה דקות יקרות ביום השבת, ככל שלוקחים עוד מהמעדן הנפלא שנקרא יום השבת, ככל שזוכים במניות גדולות יותר בעסק הייחודי, המשפיע והריווחי ששמו יום השבת - כך זוכים ליותר שפע, ליותר אושר, ליותר פתיחת שערי שמים.

בפרשת השבוע הנוכחית, מתייצבים בני ישראל בתחתית ההר לקבל את התורה, וזוכים בעשרת הדברות מפי בורא עולם. בקולות

וברקים, כשהיקום כולו עצר את נשימתו, ירד ה' על הר סיני והעניק לנו את היקרה שבמתנותיו, אותה הגדיר 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה'. השבת היא המתנה הנפלאה שבמתנות להן זכה העם היהודי, היא תפארתו ועליה גאוותו, כפי שאנו מכנים את עצמנו בסיפוק ובאשר 'עם מקדשי שביעי'.

אנו יכולים לזכות ביותר מאותה מתנה יקרה ואהובה, כשנקבל על עצמנו תוספת שבת, להקדים לקבל את השבת דקות ספורות קודם זמנה. הבה נקדים את הקניות והבישולים, נשכים קום ונפעל במרץ בשעות המוקדמות של יום ששי, נתאמץ למען המטרה העילאית. כך נזכה לקבל פני שבת ברוגע ובשמחה, וזה מה שיפתח לנו שערי שמים, ירעיף עלינו שפע אושר ועושר, וגם יממש את ציפיינו הגדולה ביותר - קירוב הגאולה השלימה, במהרה בימינו אמן!

הקשיש שהפך לשדכן נמרץ...

כבר כמה שנים טובות, ארוכות מדי, שהבחור שב ואורו את חפציו אחת לחצי שנה, וגולה למקום תורה - ללמוד בישיבה בירושלים. אחת לחצי שנה הוא שב לבית הוריו שבניו יורק, מצפה ומייחל כי הפעם ישוב לארץ כחתן. בכל לבו קיווה כי הפעם הגיל המתקדם כבר יעשה את שלו, אולי גם התפילות והסגולות שערך, או לפחות הדמעות שאמו מרבה לשפוך למענו, אך גם הפעם התאכזב.

כל ימי שהותו בארה"ב המתין לשיחה הגואלת שתבשר על הצעה מתקדמת, אך השקט מכיוון הטלפון נמשך במלוא עוזו ודכאונו. לצערו הרב, דומה כי איש לא מתעניין בו. גילו כבר מתבגר והולך, חבריו כבר נישאו מזמן, יש מהם שכבר הולכים לבית הכנסת כשילדים בעלי פאות מוזהבות לצידם, והוא עדיין בחור בהמתנה.

הוא החליט כי הפעם, במסעו לארץ ישראל, יעבור דרך לונדון לפקוד את ציונו של הרה"ק רבי שלום משאץ ז"ע. הוא הכיר את ההבטחה המופלאה שכתב הצדיק בספרו 'אור גנזי': 'מי שיצטרך ישועה ורפואה לו או לזולתו, יילך על קבריו... בבואו, טוב אם אפשר ביום ששי ערב שבת בבוקר... אבל תנאי כפול שהמדובר או זולתו יבטיח לי להטיב דרכו לשמים בדבר אחד... ואראה להשתדל לעורר רחמים. אבל זאת יידעו כל הבאים אלי, ויבטיחו כנ"ל לקיים מוצא שפתיהם...' - עד כאן לשון קדשו.

כיוון שלא חפץ להתעכב באנגליה לשבת, קבע את טיסתו מארה"ב ליום חמישי בערב, והגיע לאנגליה ביום ששי לפנות בוקר. על אתר מיהר לסור לסביבת הציון, התפלל שחרית בכוונה ומיד עבר לציון הקדוש. כשהגיע לשם נפתחו ארובות עיניו, דמעות זלגו מהן ללא הפוגה, כשביכה את גילו המתבגר, את השנים החולפות, ואת הזכות להקים בית בישראל שנראית הולכת ומתרחקת.

שעה ארוכה עמד ובכה על ציון הצדיק, ואז קיבל על עצמו להקדים לקבל שבת. 'זו הקבלה הטובה ביותר שאוכל לקחת על עצמי', הרהר, 'מה יכולה להיות זכות גדולה יותר מהקדמת קבלת השבת?' - ובאותו רגע, עמד וקיבל על עצמו להקדים לקבל את השבת חצי שעה לפני זמן הדלקת הנרות, ויהי מה! הוא ניצל כל רגע בציונו של הצדיק, ומיהר לשדה התעופה - לתפוס

את הטיסה היוצאת לארץ. במהלך הטיסה בדק מה שעת הדלקת הנרות בירושלים, כדי לחשב מראש את השעה בה יקבל את השבת - חצי שעה קודם לכן. כשנחת בשדה התעופה הזדרז למצוא מונית היוצאת לירושלים, שכן הוא כבר ממחר והשעה דוחקת, עוד מעט יקדים לקבל פני שבת...

בשעת אחר הצהרים הגיע הבחור לייעו, מביט בשעון כל העת, מזדרז לסיים הכנותיו, כדי להספיק לקבל פני שבת בשעה שקבע לעצמו - חצי שעה לפני כניסתה. שתי דקות בדיוק לפני תחילת חצי שעת תוספת השבת שלו - ניגש למזוודה להוציא ממנה את הקפוטה שלו - הבגד השחור והקטיפתי, אותו הוא לובש מדי שבת בשבתו.

אך אוייה, שוד ושבר. לחרדתו התברר, כי כנראה ארז מדי בחופזה, ומשחת השיניים נחה בדיוק על הקפוטה שכל יופיה בשחור המבהיק שלה. טלטולי הדרך הביאו לתוצאה המצערת שמשחת השיניים נפתחה, ולובן סמיך ודביק השתרר על פני הבגד המבהיק בצבעו השחור. בעיניים קרועות הביט בבגד, ולסירוגין בשעון - שהורה שבעוד דקה וחצי מתחילה 'תוספת השבת'. מה יעשה עכשיו?

מלחמה התחוללה בלבו. הרי ברור שבקפוטה שהיא יותר לבנה משחורה - לא ניתן לצאת לרחוב, והרי עד כניסת השבת נותרה עוד 30 דקות תמימות, במהלכן הוא יכול לנקות את הלכלוך היטב! מצד שני - הרי רק הבוקר קיבל על עצמו להקדים לקבל שבת מחצית השעה לפני הזמן, ובעוד דקה בדיוק מגיעה השעה היעודה בה עליו לקבל את השבת!

כמה שניות של מלחמה, ולאחריהן הכריע הבחור בגבורה: הוא ניער את הבגד משיירי המשחה הבולטים, ניגב קצת את הלובן, וזהו. כשהשעון הורה על חצי שעה לפני קבלת שבת - כבר היה מיודענו הבחור לבוש בקפוטה שלו, שאמנם התאוששה קצת ממכת הלובן שניחתה עליה, אך עדיין לא היה נעים מדי להלך בה...

הוא הביט על הבגד שלעורו, והאמת - חש קצת בושה ללכת כך לבית הכנסת הרגיל בו הוא מתפלל. הוא החליט כי הפעם - לשם שינוי - יילך להתפלל בבית האבות הסמוך, שם אין הרבה אנשים ואיש אינו מכירו. כך לא יצטרך להסתיר את בגדו המלוכלך, ולא יעמוד בפני איי נעימויות מפרצופם המופתע של חבריו לנוכח הקפוטה שעקבות הלובן ניכרים בה היטב...

וכמעשהו בערב שבת, כך נהג הבחור גם בשחרית ובמנחה של שבת. הוא העדיף להסתתר מעין רואים, לא נעים לצאת לרחובה של עיר בבגד לא נקי. אך לבו היה מאושר ומלא סיפוק על שעמד בקבלתו והקדים לקבל פני שבת, למרות אי הנעימות בתפילה במקום זר עבורו.

במוצאי השבת ניגש אליו קשיש נחמד משוכני בית האבות, וקשר עמו שיחה. הוא התעניין האם הוא קרוב משפחה של מי מהדיירים, וכשנענה בשלילה - ביקש לדעת על שום מה בחר להתפלל דווקא כאן בשבת הזו. הבחור שלא היתה לו סיבה מיוחדת להסתיר את האמת, סיפר לזקן את הסיפור כולו: על הכאב גובר על היותו בחור מבוגר, על תהלוכות מסעו דרך לונדון שם קיבל על עצמו תוספת

שבת, ועד לרגע בו החליט לשמור על קבלתו גם במחיר שהקפוטתה שלו תישאר מוכתמת...

תשובתו נשאה חן בעיני הזקן, ששאל לשמו - כביכול מתוך נימוס. אלא שרוח אחרת היתה עם הקשיש הנחמד, שהתרשם מאוד מהבחור הצעיר, והחל לפעול במסתרים כשזכך צעיר... עוד כמה ימים חולפים, ו'תוספת שבת' הביאה בכנפיה בשורה מרגשת, קול ששון וקול שמחה, מצהלות חתן וכלה:

הבחור התארס עם נכדתו של הקשיש, הפך לנכדו. בשורת האירוסין, ישועתו של הבחור לה ציפה כל כך - המתנה לו שם, בבית האבות, אליו התגלגל רק בזכות תוספת שבת!

סיפור זה, אותו סיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, מאיר לנגד עינינו את הכח הנפלא של 'תוספת שבת'. כמה יהודים מסתובבים כאובים ודואבים, מצפים לישועתם כל היום ואינם מוצאים מנוח. ישנם יהודים המתמודדים עם ילד מתקשה, אחרים מצפים לשמחה המבוששת מלבוא, יש גם כאלה שבעיות בריאות מעיקות עליהם, ורבים רבים כל כך מבקשים את פתיחת שערי הפרנסה.

לכולם, ממש לכולם, עומדת הזכות העילאית של 'תוספת שבת', כמפתח רב עוצמה לשערי שמים. ככל שיהודי נוטל לעצמו עוד מהשפעת השבת, מנה גדושה יותר מטוב השבת, שש על עוד קצת תוספת שבת, מוכן להתאמץ ולהקריב למען תוספת שבת - כך הוא זוכה, בקרוב מאוד, לראות בנס ה' ובישועתו, בהשפעה המבורכת שהשבת מביאה בכנפיה, ונהנה משפע של ישועות נפלאות, הרחבת הדעת ופרנסה, אושר ועושר, ורוב נחת - בזכות תוספת שבת!

שעת חצות שהצילה חיים...

הקריאות המשולהבות בשנאת ישראל התומית, לא הותירו מקום לספק בכוונות הפורעים. 'איטבח אל יאהוד!' - קראו הפורעים הערבים באותה שבת קודש אומללה, בה פרצו מאורעות תרפ"ט בחברון. 'ג'יהאד, ג'יהאד!' - קראו חמומי המוח בקול אדיר ומפחיד, ובאכזריות שאין לה גבול יצאו לרצוח ולטבוח ביהודי חברון, בהם גם תלמידי ישיבת חברון. למעלה מ-100 יהודים נרצחו אז על קידוש ה', הי"ד, כשהרשעים משתוללים בחמת זעם, והורגים ובוזזים מכל הבא ליד...

אחת הקריאות שחזרה על עצמה אינספור פעמים, היתה הקריאה 'איפה יוסוף? איפה יוסוף?' - שהפורעים לא הפסיקו לצווח, מחפשים בעיניהם את הגאון רבי חיים יוסף הלוי דינקליס זצ"ל - מחבר ספרי 'אמונת יוסף' ו'דעת יוסף', שהיה אז אברך צעיר מתלמידי ישיבת 'חברון'. הכרת פניו ענתה בו בגאון הצעיר כי לגדולות נועד, עיניו החכמות ותואר פניו המאיר היו לצנינים בעיני הערבים, ועתה ביקשו הרשעים לכלות דווקא בו את זעמם החולני... אך כל קריאותיהם וחיפושיהם לא הניבו דבר. רבי יוסף נעלם כאילו בלעה אותו האדמה, כל נסיונות הערבים למוצאו ולכלות בו את זעמם נכשלו כישלון חרוץ. הם עברו בית אחר בית, סימטה אחר סימטה, שואגים 'איפה יוסוף?!' ככפירים לטרף, אך לא מצאו לא אותו ולא את רעייתו. באותה שבת אומללה, באופן מפתיע ולא

צפוי, שהו רבי חיים יוסף ומשפחתו בירושלים, ומעשה שהיה כך היה:

ביום חמישי שלפני אותה שבת, נערכה בירושלים חתונה של אחד מבני ישיבת חברון, הגאון רבי זיסל שפירא זצ"ל. רבי חיים יוסף נסע עם רעייתו לחתונה, והם שהו בירושלים עד יום ששי בבוקר, אז מיהרו אל התחנה המרכזית לחפש אוטובוס שיסיעם לחברון מוקדם ככל האפשר.

אלא שהשעות חולפות עוברות, והאוטובוס איננו. רבי חיים יוסף ורעייתו עומדים בתחנה וממתנים בחוסר סבלנות, וכשהתקרבה שעת הצהריים, אמר רבי חיים יוסף לרעייתו: 'אם האוטובוס יגיע עד חצות, נעלה עליו ונשבות את השבת בחברון, בביתנו, כמתוכנן. אך אם האוטובוס לא יגיע עד חצות היום - כי אז כבר מאוחר מדי לצאת, זה קרוב מדי לשבת. נישאר בירושלים ונשבות כאן, מפני כבוד השבת!'

ואכן, הדקות חולפות עוברות, ושעת חצות הגיעה - כשיחד עימה הגיע כמובן גם האוטובוס לחברון... רבי חיים יוסף ורעייתו אפילו אינם מתלבטים, ברור כי למרות אי הנעימות להתארח בעיר לא להם, ולמרות שציפו ותכננו לשבות בחברון, זהו בדיוק הרגע בו ישנו תוכניות וישבתו בירושלים. 'הרי לא נוכל לצאת לדרך לאחר חצות היום', מסביר רבי חיים יוסף לרעייתו, 'כיצד נוכל לקבל את פני השבת ברוגע ובשלווה כשזה עתה באנו מהדרך?' - מסכימה גם רעייתו.

כך נותרו רבי חיים יוסף ורעייתו בירושלים, מתוך מטרה לקבל פני שבת בכבוד, ברוגע, ובשלווה. במוצאי שבת התברר, כי החלטה זו הצילה אותם ממוות לחיים, 'תוספת שבת' זיכתה אותם בחיים במתנה, פשוט כך!

סיפור נפלא זה, המלמד עד כמה גדול כוחה של הקדמת קבלת השבת להציל חיים ממש, מובא בספר 'זכור לדוד' מפי רבי דוד פרנקל זצ"ל כדי ללמדנו מה רבה עוצמתה של תוספת שבת, עד כמה היא יכולה לחולל מופתים וישועות גם בדרך על טבעית, עד להצלת חיים ממש. הגילוי הזה כבר נחשף ב'פרי מגדים', שכותב כי כל המוסיף מחול על הקודש ומקדים לקבל פני שבת - מוסיפים לו חיים, כפי שהוכח בסיפור הזה שתוספת שבת הביאה חיים בכנפיה.

הבה נקבל את המתנה הנפלאה של תוספת שבת. לא מוטל עלינו להקדים מחצות היום, אך בוודאי נוכל לזכות להוסיף עד כמה דקות יקרות של שבת על חשבון ימי המעשה. אנשים משקיעים כוחות ומאמצים כדי לשפר את הבריאות ולהטיב את איכות חייהם כדי לזכות בחיים ארוכים ומאושרים, כשהדבר בהישג ידם בכמה דקות בלבד, יקרות וקסומות.

הבה נקדים לקבל פני שבת, כי תוספת שבת מאריכה חיים, מקרבת את הגאולה, ומעטרת את מקדמי קבלת השבת באינסוף שמחה ורוגע, שפע ברכה וישועות לרוב!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

'בצעירותי' - ענה לו הרב מבריסק - 'הייתי מניח ילד אחד על רגלי האחת, ילד שני על רגלי השניה, ובידי אחזתי ילד שלישי, וכך ישבתי ולמדתי בעמקות גדולה ובעיון רב'

החינוך שינק הגרי"ז בבית אביו - הגר"ח

הרב ישראל ליוש

"יְהִי קוֹל הַשּׁוֹפֵר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד" (שמות י"ט, י"ט)

רש"י ביאר שכשהיה משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל, הקב"ה היה מסייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע. וביארו המפרשים שהגברת הקול היתה נצרכת משום קול השופר שלא פסק אף בעת שמשה דיבר הדברות לישראל.

אתמהה, מדוע צריך היה הקב"ה להגביר את קולו של משה רבינו, הלא הרבה יותר פשוט להשתיק את קול השופר בעת דיבור הדברות, ומספיק היה שהשופר יתן את קולו לפני הדברות, ובין דיבור לדיבור?

תירוץ נפלא עם מוסר השכל בצידו תירץ הרה"ג פנחס זלצמן שליט"א, ראש כולל דף היומי 'בוסטון' - ביתר עילית, בעת סיום סדר נזיקין שנערך ע"י 'דרשו' בעיר 'ביתר עילית'. מלבד מסירת התורה עצמה, רצה הקב"ה ללמד את מקבלי התורה - עם ישראל, גם את דרכה של תורה: אדם הלומד תורה צריך להסתגל ללמוד תורה בכל מצב. ואף כשיש קולות, רעשים וברקים המפריעים ללימוד התורה, עוצמת קול התורה צריך לגבור מעל הקולות הללו. אל יתנה האדם את עמלו בתורה בקיום תנאי נוחות כאלו ואחרים, או בזמנים או מקומות מסוימים, עליו להגות בתורה בכל עת, בכל מצב ובכל מקום.

אך יחד עם זאת מלמד אותנו הקב"ה ענין נוסף, שגם כאשר אין בידינו להשתיק את הקולות ולמנוע את המפריעים, הרי הוא יעננו בקול, הוא יעזור לנו לגבור עליהם, אך בתנאי שנעשה את שמוטל עלינו, נמשיך ללמוד ביתר שאת וביתר עוז, וה' הטוב ישלח עזרתו ממרום ויגביר את קולנו, למען נוכל להמשיך לשקוד על התורה הקדושה.

ולמדתי בעמקות גדולה ובעיון רב.

גדלות מופלאה זו, עמלות בתורה בכל עת ובכל מצב, בהתעלמות מוחלטת מהתנאים הסובבים, איננה צומחת מאליה ואיננה נקנית לבדה, הרב מבריסק התחנך על יסודות אלו בבית אביו, מאז היותו נער צעיר, כפי שמסופר שאביו הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, היה שולח את בנו לשליחויות שונות, אף כשהיה עסוק ראשו ורובו בלימוד התורה.

פעם שאל אותו בנו הגר"ר יצחק זאב לפשר מנהג זה, 'מדוע אבא שולח את בנו לשליחות בעת שהוא טרוד בגירסה?', השיב לו רבי חיים: 'רוצה אני שתתרגלו ללמוד בכל עת, אף במצבים קשים ובלתי שגרתיים. אל להם לטרדות הזמן ונסיבותיו, להניא אתכם מטרדות הלימוד. עליכם ללון תמיד בעומקה של הלכה, באין מפריע.'

בפרקי חינוך אלו לא זכה הגרי"ז רק בהיותו צעיר, המסרים הללו היו מציאות יומיומית בחיי השגרה של ממלכת התורה. פעם בעת שהתכונן הגרי"ז לשמחת הברית לבנו, הכין לעצמו כלי עם מים חמים כדי לרחוץ את פניו וידי, לפתע הגיע אביו רבי חיים ושאל אותו שאלה בדברי הרמב"ם, הגרי"ז יישב מה שעלה בדעתו, ובין האב והבן התפתח דיון מעמיק, זה אומר בכה וזה אומר בכה, כדרכה של סופת התורה.

הגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל פנה פעם לחותנו מרן רי"ז הלוי מבריסק זצ"ל והתלונן על הצפיפות הרבה בדירתו בתל אביב. 'אין מקום שקט שאוכל ללמוד ברוגע, משובת הילדים בדירתנו הקטנה מפריעה לי, ואין דעת מיושבת דיה ללמוד בבית' - טען רבי מיכל לחותנו, הרב מבריסק.

'בצעירותי' - ענה לו הרב מבריסק - 'הייתי מניח ילד אחד על רגלי האחת, ילד שני על רגלי השניה, ובידי אחזתי ילד שלישי, וכך ישבתי

זה היה מעמד ששינה לי את החיים. מול העיניים בשקט מופתי ורציני יושבים למעלה ממאה אברכים שזכו להגיע ליום זה להבחן במבחן בכתב! בפעם אחת! על כל הש"ס!!! באותו רגע החלטתי. לא משנה המחיר והקשיים. בעוד שבע וחצי שנים אני חייב להיות כאן!

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

שהעסק רציני. רק נציין שהגמרא (יזמא כט.) כבר מעידה ש'מיגמר בעתיקתא קשה מחדתא'. ה'יצר הרע' לא איכפת לו כל כך שנלמד עוד ועוד גמרות חדשות, העיקר מזה שמפריע לו שמתחילים לחזור. ואז אחד מחברי הגה רעיון נפלא: כל אחד מהחברים יחתום על שטר שהוא מתחייב לחזור על כמות דפים מסוימת ליום [תמורת מלגה כל שהיא] ואם הוא לא עומד בזה הוא מתחייב לשלם קנס על כל דף שהוא לא למד בזמן. [מעניין לציין שהתכנית הנ"ל שהוקמה כאמור במסגרת הכולל בעקבות 'קנין ש"ס מונה כיום כבר כשלוש מאות אברכים...]. וכך אחר ש'התחייבתי' התגלו לי כוחות שלא ידעתי על קיומם, אם כשהתחלתי את התכנית חשבתי שלחזור 8 דף ביום זה המון, היום אני זוכה לחזור בכל יום 52 דף...

איך באמת עושים את זה?

כל יום אני לומד את ה'דף' עם החברותא ארבע פעמים! אחר שלמדנו וחזרנו על הדף של אתמול אנו לומדים ברוגע את ה'דף' היומי עד שאנו מרגישים שבהחלט הבנו את הדף על בורייו. אז אנו עוברים וחוזרים עוד שלש פעמים את הדף.

כשהוא מבקש לציין; הרבה פעמים הוספנו והשקענו גם בסיכום הלימוד בקיצור בעל פה דבר שמוסיף הרבה לזיכרון הלימוד והסוגיא. כיום, בפרט במבחנים הגדלים המסכמים, אני מרגיש בחוש את ההבדל הברור בין המסכתות בהם הקפדנו לסכם כל יום

הרה"ח ר' אהרן כהן

תחילתה של השיחה עם הרב ה. מכולל 'אדרת אליהו' בירושלים התחילה דווקא מיוזמתו. היה זה כתגובה בעניין הסדרה המיוחדת הזו, כשכאחד מהזוכים להיות חבר בתכנית 'קנין ש"ס' ביקש להדגיש כמה עניינים המועילים ומסייעים לו לעמוד במשימה גדולה ונעלה זו.

בהמשך כבר עברנו לשיחה כוללת על כל העניין, כששוב ניכר ובלט המעלה הגדולה שבתכנית 'קנין ש"ס' כשכל אחד לפי דרכו ותכונותיו בנה ופילס לעצמו דרך ונתיב להצליח לעמוד במשימה לזכות ללמוד ולדעת הש"ס כולו.

איך הכל התחיל?

האמת היא שנולדתי לתוך 'דרשו'. הוא משתף בגילוי לב. אבי מורי הרה"ג י. ה. שליט"א מבית"ר נבחן ב'דרשו' מיום הקמתו ועומד כעת קרוב לסיומו של המסלול השני ב'קנין ש"ס' כשהפעם הוא כבר נבחן גם עם פירוש תוספות...

כבר בהיותי בחור צעיר הוא המריץ ועודד אותי להבחן ב'דרשו', ואכן בחסדי השם אני זוכה להימנות על נבחני 'דרשו' במבחנים החודשיים כבר יותר מעשר שנים. בבית זכיתי לחוות את החוויה המרטיטה של אבא שהולך להבחן על כל הש"ס. היה לי ברור מאליו שלקראת תחילת המחזור החדש ב'דף היומי' אני מתחיל להבחן גם בתכנית 'קנין ש"ס'.

ואז הצטרפת לתכנית 'קנין ש"ס'?

למעשה, הוא מציין. לקראת המבחן האחרון של 'קנין ש"ס', באתי ונכנסתי למעמד. ללא שום ספק, זה היה מעמד ששינה לי את החיים. מול העיניים בשקט מופתי ורציני יושבים למעלה ממאה אברכים מן השורה שזכו להגיע ליום זה להבחן במבחן בכתב! בפעם אחת! על כל הש"ס!!! באותו רגע החלטתי. לא משנה המחיר והקשיים. בעוד שבע וחצי שנים אני חייב להיות כאן.

מרטיט. אך מה עשית הלאה?

התעוררתי מאוד ושיתפתי את החברים ב'כולל', וכך התחלנו את התכנית קבוצה ביחד של כעשרה אברכים. בהתחלה זה היה יחסית קל, כל חודש מבחן על שלושים דף. אחר היה גם המבחן המסכם על 120 דף. בהמשך כבר עלה למאתיים דף, אך בהחלט עדיין היה סביר הקושי בדבר.

אחרי כשנה כבר חיכה לנו המבחן חצי-שנתי על 360 דף, ואז קלטנו

את הלימוד... הוא משתף לתועלת הקוראים.

זוה כבר מספיק לכם למבחן החודשי?

הלימוד הוא לא למבחן, מבחני דרשו הם אמצעים מדרבנים לחזרות כדי שנדע באמת את הלימוד. בכל מקרה, הוא חזר לשאלה; ברוך השם, אנו משתדלים מאוד בכל שבוע לחזור שוב על הלימוד של לפני שבוע. מניסיון חזרות שכאלו כשהלימוד עדיין שגור בפה ובמוח, החזרות לוקחות זמן קצר ממש, והתועלת היא רבה מאוד. בנוסף לפני המבחנים החודשיים, הוא מקדיש לעצמו זמן בהם הוא עובר ולומד עוד פעמיים! על כל הלימוד החודשי.

כמה זמן לוקח הלימוד והחזרות?

הלימוד הראשון לוקח ברגיל בערך כשעתיים עד שאנו מבינים וקולטים את הדף, כשכמו כן בדפים שאנו מכירים את הסוגיא ממסכתות אחרות וכדומה, אז זה הרבה יותר מהר. אחרי שלוש החזרות היומיות לוקחים בממוצע כרבע שעה כל חזרה. אחר בחזרות החודשיות כשאנו עוברים על כל החומר החודשי כשכנ"ל, הלימוד הוא בדווקא בהוצאה בפה ובקול, הרי כל חזרה שכזו לוקח כשעתיים, היינו כארבע דקות לדף. זה כן נראה מהר מאוד, הוא מטעים ומסביר, אך בהתחשב שזו החזרה השביעית והשמינית בחודש הזו, זה לא כזה נורא...

איך אתה מתכוון לקראת המבחנים המסכמים?

קודם כל, שכחתי לציין מבחינתי וכך שמעתי מהרבה לומדים חשובים, המבחנים החודשיים והמבחנים המסכמים של ה 120 דף, אלו מועילים מאוד כחזרה מסכמת על החומר, כשעצם העניין שזה בכתב מוסיף הרבה לזיכרון הלימוד.

לעצם התשובה; כפי שהובא במסגרת סדרה חשובה זו ע"י הרבה נבחנים, הרבה תלוי בתכנון נכון מראש. כמובן שכל אחד עושה את זה לפי תכונותיו ויכולותיו, כך שאומר רק מה שאני זוכה לעשות וברוך השם בהצלחה רבה.

חילקתי לעצמי את הש"ס לשני חלקים ראשון הינו מברכות עד בבא בתרא שבהם עם כל החזרות מטבע הדברים אני שולט בהם יותר, כשהחלק השני הוא מסנהדרין עד איפוא שנבחנים. היעד מבחינתי הוא לחזור על החלק הראשון המוכר יותר כשלש פעמים והחלק השני שבהם אני מרגיש צורך יותר בחזרות, אני מקווה להספיק כשש חזרות.

מדי (לפנות) בוקר בימי השבוע, אני מתיישב לשעות לימוד וחזרות שבהם אני מחלק את זמני בין שני החלקים, ואני עובר די-מהר על הדפים כשבסך הכל, לפי התכנית אני צריך להספיק לחזור ולעבור שוב על כ 52 דפים עד המבחן המסכם.

ואתה עומד בזה? לא התאפקתי. 52 דף כל יום זה לא משחק!

זה באמת לא משחק. הוא מצטרף לדברי. גם אני, בהתחלה לא הערתי נכונה את ה'הקרה' הנצרכת כדי להצליח. אך שהגעתי למסקנה שזה שאיפת חיי לזכות לדעת את הש"ס, אז המחיר הוא לא כזה נורא.

חוץ מזה; חשוב להוסיף, עיקר התכנית דהיינו החזרות מסודרים

באופן של לימוד שש ימים בשבוע, היינו בימים בהם אנו במסגרת הרגילה של הכולל וכדומה. בדווקא לא הכללתי את ימי השבת לתכנית החזרות. כך שבכל מקרה, אף שאני מאוד משתדל ומתאמץ שזה לא יקרה, אך באם אירע 'חור' וכדומה, הרי אני משלים זאת בימי שבת.

לסיום נציין את הנקודות שהאיר בתור 'בעל ניסיון' הזוכה להבחן במסגרת התכנית מתחילת המחזור, המבוססות כדבריו על דברי חז"ל הקדושים:

1. ללימוד ברור ומסוכם. ההשקעה העיקרית צריכה להיות בלימוד הראשוני ולא ב'חזרות'. אם בשעת הלימוד הסוגיא ברורה ומסוכמת הדק היטב. אחר כך ה'חזרה' מאוד קלה ונעימה. [מניסיונו הוא מציין; דף שמסודר לך בראש מה כתוב בו אפשר לחזור עליו בשלש דקות].

2. בפה ובקול רם. במסכת עירובין הפליגו חז"ל בכמה וכמה מאמרים בחשיבות הגדולה של הלימוד בפה ובקול רם. בדרך כלל כשחוזרים במהירות מתפתים לקרוא בלחיש או בזמזום ולפעמים אפילו בקריאה בעיניים, מניסיוני [וכך מפורש בחז"ל] זה לא שווה. הקריאה בקול רם שווה לאין ערוך מלחיש הרבה פעמים ולוודאי מלהסתפק בקריאה בעיניים

3. תפילה. כבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה [מגילה ו] 'לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא' בשונה מ'חדודי' ש'יגעת ולא מצאת אל תאמין' לגבי זכירת וידיעת תורתנו הק' צריכים וחיבים לסייעתא דשמיא ולכן חשוב מאוד להרבות בתפילה על העניין הזה.

4. לשמה. בגמרא [סנהדרין כו] מובא 'מחשבה מועלת אפי' בדברי תורה ואם עסוקים לשמה אינה מועלת'. בשביל להצליח ב'חזרות' חייבים תכנית מסודרת שתדפוק אבל מסוגלת ה'מחשבה' [התכניות] שהיא 'מועלת להשבית הדבר' [ל' רש"י שם] אבל אם אדם לומד לשמה כדי לדעת את רצונו יתברך ולא לשום פניה אחרת אז 'אינה מועלת'. זכיתי להרגיש זאת על בשרי שבתקופות שפחות טיהרתי את הלב לפנות למגמה האמתית של התכניות הייתי נכשל יותר.

בסיום הדברים ביקש הרב ה. להזכיר; כשאתם רואים אברך שזוכה ונמצא ב'קנין ש"ס' תזכרו שיש לו בבית רבנית גדולה מאוד שבלעדיה לא היה לו סיכוי, המבחנים המסכמים של 'קנין ש"ס' הם בסוף חודש ניסן וסוף חודש תשרי, זה אומר שבחדשים שהכי צריך את הבעל שיעזור בבית, הוא צריך לחזור על כ 100 דף ביום! אשה שמוכנה לדבר כזה אין לתאר ואין לשער את גודל מעלתה...

ואני אוסיף; אברך שזוכה ונמצא בתכנית שכזו, אין לתאר ואין לשער את גודל מעלתה... אשרי הזוכה!

לשליחת תגובות לכותב המאמר, כתבו ל:
a0533185209@gmail.com

בזמן החזו"א רצו לייבא זן חדש של בקר לארץ ישראל, ומרן כתב מכתב לרב הראשי שכיון שצריך מסורת - אין לפרוץ גדר במנהג ישראל

האם הבקר מזן ז'בו מותר באכילה, והאם צריך מסורת על בהמה כדי להתירה באכילה?

שאף לדברי הפמ"ג לדין אסור כיון שהחכמת אדם קבע בספרו מנהג לאסור ונתפשט הוראתו בכל ארץ ליטא. נסיים שהעיקר בדברי הש"ך כהחכמת אדם, שלא משמע שהש"ך דיבר במין חדש שמחמירים עליו חומרי חיה ובהמה לכסות דמו ולאסור חלבו. לפי"ז דנו פוסקי זמננו לאסור את הז'בו, והוראת הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ויבדלחט"א הגר"נ קרליץ שליט"א להמנע מלשחוט את הז'בו, אך בעל שבט הלוי (חי' סי' קי"ד) כתב שהעיקר כדעת הפמ"ג וסיים שהוראתו לקהילות חו"ל אך בא"י מקומו של החזו"א לא הכריע.

הנדון המעשי

היו שטענו שהשור שדן עליו החזון איש היה לו שינוי גדול במראהו בחטוטרט גבוהה אבל הז'בו המדובר אין שינוי כל כך משמעותי להחשיבו מין חדש.

אכן נתבאר לי מפי ידידי הרה"ג רבי אהרן אולמן שליט"א ראש כולל ומורה הוראה במודיעין עילית שביקר בעצמו בישוב לגידול בקר בארץ ישראל והשור הזכר אביהם של כל העגלים משונה במראהו מאד בחטוטרט גבוהה ואלו האמהות הן רגילות, והעגלים יוצאים בשינוי מועט, באופן שאם נקבע שהאב אסור לא יפה כח הבן מכוחו. עוד ציין שהבהמות הנשחטות בפולין והבקר המיובא מאוסטרליה נקיים מחשש ז'בו, ויש ששוחטים ז'בו וסוברים שאינו משונה במראהו ואינם בודקים ביחוס אבותיו. ולמעשה יש לבדוק ולברר בשחיתות המהודרות אם אינם שוחטים ז'בו, וכל אחד יעשה כהוראת רבותיו.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

סימני הבהמה ועוף

הנה מבואר בחולין דף נט. שסימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה, והם מפורשים במקרא שתהיה מעלת גרה, ומפריסה פרסה ובעוף טהור נפסק בגמרא דף סג: שנאכל רק במסורת, כיון שאין אנו בקיאים לזהות את הסימנים שלו, וכן נפסק בשו"ע סי' פ"ב ס"ב.

דברי הש"ך שצריך מסורת בבהמה

דנו הפוסקים האם בבהמה טהורה מזן שאינו מוכר ג"כ צריך מסורת, או שכיון שאפשר לזהות בקלות את סימני מעלה גרה ומפריס פרסה, שם ניתן לאכול כל בהמה שתבוא לפנינו בסימנים אלו. הש"ך בסי' פ' סק"א כתב בדברי השו"ע שדן בסימנים הקובעים מה נקרא חיה שמוותר לאכול את החלב שלה ומה נחשב בהמה שאסור החלב שלה באכילה באיסור כרת, והסימן המבדיל ביניהם לפרש סימנים אלו כיון שאין אנו אוכלים אלא מה שקבלנו במסורת וכמו לגבי עוף עכ"ד.

מחלוקת הפמ"ג והחכמ"א

ונחלקו הפוסקים בביאור דבריו, החכמת אדם (כלל ל"ו ס"א) פי' דברי הש"ך גם על סימני טהרה של בהמה, ומשנה בהמה לעוף שכשם שעוף אינו נאכל אלא במסורת כך בהמה אינה נאכלת אלא במסורת, אכן הפרי מגדים סובר שאין להשוות כלל בהמה לעוף, שלגבי עוף אין אנו בקיאים בסימן עוף דורס, ולכן קבעו שאין לאכול אלא עוף מוכר במסורת שרגילים לאכול, אבל בבהמה קל מאד להבחין בסימני מפריס פרסה ומעלה גרה ואין צריך בקיאות יתירה בזה, אלא כוונת הש"ך כדי להבחין בין חיה לבהמה ולדעת אם החלב מותר בזה צריך מסורת, ובלי מסורת לא נסמוך על הבחנת הקרנים להתיר את החלב

נדון הז'בו

מעתה נשוב לדין שהתפתח סביב הבקר מזן ז'בו שיש בו שינוי ניכר בגבו שיש לו כמין חטוטרט גבוהה בשונה מהשור והפרה הרגילים, ואם הוא מין אחר מהמין שרגילים לאכול יוצא שאין לנו עליו מסורת.

דעת החזו"א כחכמת אדם

והנה בזמן החזון איש רצו לייבא זן חדש של בקר לארץ ישראל, והחזו"א כתב מכתב לרב הראשי שבזמנו שכיון שצריך מסורת והמין החדש הוא שונה בצורתו ואין עליו מסורת אין לפרוץ גדר במנהג ישראל, ובספרו חזו"א יו"ד (סי' י"א סק"ד נ"ה) האריך לבאר שדברי הש"ך מתפרשים כדעת החכמת אדם ולא כהפמ"ג, והוסיף

האם יש חשש בכתיבת 'עשרת הדברות' על הפרוכת של ארון הקודש או מעליו, כנהוג בזמננו?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו

ובמה שונה נגינת 'עשרת הדברות' של פרשת יתרו,

מנגינת 'עשרת הדברות' של חג השבועות

דונם הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

ולכן כותב הביה"ל, שבחג השבועות נוהגים לקרוא בטעם עליון, לעשות כל דיבור בפני עצמו לפי שבו ביום נתנו עשרת הדברות, ויש לקוראן כאמירתן בסיני. אבל בפרשת ויתרו ובואתחנן, ששם קוראים עשרת הדברות כחלק מקריאת פרשת השבוע, א"כ יש לקוראם בטעם תחתון, שהוא קריאה לפי הפסוקים ולא לפי הדברות. ומ"מ סיים שיש נוהגים גם בויתרו ובואתחנן לקרוא בטעם עליון.

כיצד קוראים את 'עשרת הדברות' בשנים מקרא ואחד תרגום?

באופן קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום', כתב המשנ"ב (סי' רפה ס"ק ב) שיש אומרים שיקרא כל פסוק פעמיים ועליו תרגום, ויש אומרים שיקרא כל פרשה פתוחה או סתומה פעמיים ואחר כך תרגום, וב'מגן אברהם' וב'שערי תשובה' צידדו כדעה הראשונה, והגר"א נהג כדעה שניה לאחר כל פרשה פתוחה או סתומה או אחר מקום שנראה יותר כהפסק ענין, ומסיים המשנ"ב, שדעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד.

לדעה שניה וכפי שנהג הגר"א לקרוא כל פרשה פתוחה או סתומה, מתעוררת בעיה בקריאת שנים מקרא, בעשרת הדברות, שהרי שם הפרשה מסתיימת באמצע פסוק, וכתבו הקצוש"ע (סי' עב ס"א) והערך השלחן (ס"ה) שיפסיק באמצע הפסוק, מאידך, ה'כף החיים' (ס"ק ה) כתב שיש לקרוא את כל הפסוק בשלימות, וכן הורה הגר"ח קנייבסקי (ספר זכרון דרוור יקרא עמ' תמה) והוסיף, שלכן פרשה שמסתיימת באמצע הפסוק לא יפסיק באמצע הפסוק, אלא ימשיך לקרוא עוד פרשה.

האם יש חשש בכתיבת עשרת הדברות על הפרוכת של ארון הקודש או מעליו, כנהוג בזמננו?

כתב הרמ"א (סי' א סעי' ה) בשם תשובת הרשב"א שאסור לומר עשרת הדברות בציבור. וכתב המשנ"ב (ס"ק טז) שהטעם מפני הכופרים, שיאמרו 'אין תורה אלא זו', ובפרט בזמננו. והוסיף המשנ"ב שלכך גם אין כותבין אותו על קונטרס המיוחד לציבור.

ובענין מנהג כתיבת עשרת הדברות על לוח מעל ארון הקודש, כתב האדני פז (ס"ב) שאסור לעשות כן [וראה בפסקי תשובות] (הערה 148 שהביא עוד פוסקים האוסרים). מאידך, האורח נאמן (סי' א ס"ק נא) כתב להקל בכך, כיון שהנחתם מעל ארון הקודש היא כדי להורות שכל התורה ניתנה מסיני, וכמו שכתב המהרש"א (ברכות יא, ב) בשם רבי סעדיה גאון שכל תרי"ג המצוות כלולות בעשרת הדברות, אם כן זה עצמו כבוד התורה, אבל אסור לכותבן במקום שאינו מיועד לספר תורה.

אכן, בזמננו נוהגים לכתוב על ארון הקודש או על הפרוכת את עשרת הדברות רק ברמז [שתי תיבות], דעת הגר"ח קנייבסקי (דעת נוטה תשובה סה) שאין חשש ומותר לכתוב כי אין זה אלא לרמז בעלמא, וכן כתב בשו"ת 'רבבות אפרים' (או"ח ח"א סי' ג) שהיום שכותבים רק מקצת התיבות, אין חשש.

במה שונה נגינת 'עשרת הדברות' של פרשת יתרו, מנגינת 'עשרת הדברות' של חג השבועות?

בטעמי הקריאה של 'עשרת הדברות' ישנם שני סוגי ניגוני הטעמים, טעם עליון וטעם תחתון, בחג השבועות כתב המשנ"ב (סי' תצד ס"ק ג) שקוראים בטעם עליון, ובפרשת יתרו, כתב הביה"ל (שם ד"ה מבחודש השלישי) שקוראים בטעם תחתון, והביא שיש אומרים שתמיד קוראים בטעם עליון.

באור נפלא על החילוק בין קריאת 'עשרת הדברות' בטעם עליון, לקריאתם בטעם תחתון, הביא שם הביה"ל, וזה תמצית דבריו: טעם עליון - הוא נגינת הטעמים לפי הדברות ולא לפי הפסוקים והיינו שכל דיבור ודיבור פרשה בפני עצמה נעשה פסוק בפני עצמו, ולפי נגינה זו הרי הפסוק "לא תרצח לא תנאף לא תגנוב לא תחמוד" הוא מחולק לפי הטעמים לד' פסוקים, וכל דיבור מסתיים הניגון בסופו, ועשרת הדברות נקראות כאמירתן בסיני כל דיבור בפני עצמו. וטעם תחתון - הוא לפי הקריאה, והקריאה היא לפי הפסוקים הכתובים בתורה, ואי אפשר לחלק את הפסוק של מ"לא תרצח" עד "לא תחמוד" לארבעה פסוקים, שהרי אין לנו בכל התורה פסוק פחות מג' תיבות.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

האם מתן תורה היה על 'הר סיני' או על 'הר הבית'?

"וַיֵּרָד ה' עַל הַר סִינַי אֶל רֹאשׁ הָהָר" (שמות י"ט, כ')

בגמ' תענית (טז.): "מאי הר המוריה פליגי בה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא, חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל, וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים".
 ורש"י (ד"ה מורא) פי' שיצא מורא לעכו"ם, ששומעים גדולות ישראל וירושלים ומתפחדים מהם". וכ' לישנא אחרינא ש'הר המוריה' - הוא הר סיני, ויצא ממנו מורא לאומות העולם במתן תורה, דכת"ב: "ארץ יראה ושקטה".
 ובתוס' ר"ד הקשה, שאי אפשר לומר שהר המוריה הוא הר סיני, שהרי נאמר בדברי הימים (ב', ג', א'): "ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה", וא"כ ודאי אינו הר סיני, שלא היה בירושלים וגם לא בנו עליו את בית המקדש [וכה"ק המהרש"א].
 ובשו"ת 'דברי יציב' (ח"מ סי' צ"ב ד"ה ונקדים) מיישב, ע"פ מש"כ זקנו ה'ישמח משה' (פר' וירא דף מזו.), שבמתן תורה נעקר הר המוריה ממקומו, ובא למדבר סיני וניתנה עליו התורה.

ומצאתי כן במדרש תהלים (פרק סח אות ט ד"ה בפרש שדי) וז"ל: "וסיני מהיכן בא, אמר ר' יוסי מהר המוריה נתלש, כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו. אמר הקב"ה: הואיל ויצחק אביהם נעקד עליו, נאה לבניו לקבל עליו את התורה".
 ולפ"ז כ' ששפיר נקרא הר סיני 'הר המוריה', ומשם יצא מורא לעכו"ם, משום שבזמן מתן תורה, באמת היה זה על הר המוריה מקום המקדש.
 ובאבן עזרא (תהילים ס"ח, י"ח) כ' שבהר סיני בזמן מתן תורה הייתה קדושת ארץ ישראל [ועי' חזו"א (או"ח סי' קכה סק"א) ומש"כ ע"ז בס"י יחלק שלל" עה"ת כאן, ובשו"ת חת"ס יו"ד סי' רלה].

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

בעודו מהרהר בעיון מעמיק, התמלא החדר ביהודים נוספים שבאו להתפלל, וכולם התעניינו במה הרב כה שקוע. מששמעו את הקושיא, החלו אף הם לשאת ולתת בדברי הגמרא, והחדר הפך כמקרה, בריתחא דאורייתא, כיאה לתלמידי חכמים העוסקים במשועשועי חיים.
 כל אותה העת לא זז הרב מן החלון, הוא היה שקוע ומהורהר בעומקה של סוגיא, ולא שת ליבו למתחולל בחדר. לאחר ארבעים דקות, ננער הרב מהרהוריו ואמר: 'וואס וועט דער טאטע טאהן מיט די גמרא, ווייס איך נישט!' [- מה יעשה אבא עם הגמרא, אינני יודע!] ותוך כדי כך הבחין בקהל הרועש בחדר, וקרא בבהלה: 'אוי וויי, וואס איז גישען דא?' [- אוי וויי, מה קרה כאן?].
 כה היה הרב שקוע ביישוב דברי אביו ובהבנת הסוגיא, שכלל לא שם לב לכניסת האנשים ולדיונים הקולניים שנערכו סביבו, כי כך הוא חונך והורגל בבית אביו, שאין דבר בעולם שיפריע לו בלימוד התורה.

בינתיים, החלו האורחים להגיע לשמחת הברית, וראו את הגרי"ז דן עם אביו בדברי תורה, כשספל המים בידו. כשהגיע חותנו של רבי חיים, הגאון רבי רפאל שפירא זצ"ל, שכובד לשמש כ'סנדק', מחה בחתנו ואמר לו: 'מה אתה רוצה ממנו...? תן לו להכין עצמו לברית!'. גם שאר הנוכחים הביעו תמיהתם: 'וכי זה הזמן המתאים לדון בדברי הרמב"ם?!'.
 רבי חיים ניצל אף הזדמנות זו והסביר לבנו: 'אתה חייב להתרגל שאין טרדה בעולם שצריכה לבטל אותך מעיון בדברי תורה!', אף 'שעת הדחק' אינה באה על חשבון שעת עסק התורה!'.
 ◆◆◆

שקיעותו של מרן הגרי"ז זצ"ל בלימוד התורה לא פסקה גם בערוב ימיו. הגאון רבי מנחם צבי ברלין שליט"א סיפר: שבת אחת החלו להתאסף בבית הרב מבריסק יהודים לתפילת ערבית של מוצאי השבת, בטרם התאספו מנין יהודים, ניגש אליו אחד האברכים והרצה בפניו קושיא על דברי אביו רבי חיים, מגמרא מפורשת במסכת 'מכות'. שמע הרב את הקושיא בקשב רב, ניגש אל החלון והרהר ביישוב דברי רבי חיים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/2

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליט"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית
שלוחה 1/4

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

היראה, פרק תשיעי) בשם תיקוני הזוהר (תיקון ע', דף קלב ע"א), שיש בני אדם שמדברים בנענוע העיניים, ויש בני אדם שמדברים בנענוע הידיים, ויש בנענוע הראש, ויש בנענוע הגוף, ויש בנענוע הרגליים וסיבת הדבר הוא שבכל מקום שהנשמה שם בגוף האדם, עושה האדם תנועה יתירה במקום ההוא.

ונראה שזה רק בשיחת חולין, אבל בשעת לימוד התורה דרכם של בני ישראל להתנענע בכל הגוף וכנ"ל, על דרך מאמר הפסוק (תהילים ל"ה י') "כל עצמותי תאמרנה", שמדברים בתנועות כל הרמ"ח אברים. וכן מבואר במסכת עירובין (דף נד ע"א) שדרשו על הפסוק (שמואל-ב' כ"ג, ה') 'ערוכה בכל ושמורה', 'אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת, ואם לאו אינה משתמרת'. ופירש המהרש"א בחידושי אגדות (ד"ה ערוכה בכל): "ערוכה בכל, דהיינו בכל רמ"ח אברים, שהדיבור בקול רם מביא הרגשה ותנועה לכל האברים".

במעמד הר סיני נעו ההרים והעצים

במחזור ויטרי כתב דבר פלא, שבקבלת התורה במעמד הר סיני, לא רק האנשים נעו אלא כל ההרים וכל האילנות נעו עמיהם.

(הרב זאב (וואלף) בלאאמו"ר הרה"ח ר' דוד לוי שליט"א זיכרמו"א
מתוך הספר אוצר פלאות התורה)

אינם קרוין 'אדם' (יבמות דף סא ע"א), ולכן אינם מתנענעים בשעת לימודם.

בכוזרי (מאמר שני, אות עט-פ) הביא טעם שכלי ופלאי למה מתנענעים בשעת הלימוד: כי בימי הראשונים היו ספרים מועטים וקוראים רבים, ולכן היו עושים ספרים גדולים, והניחו הספר על הארץ בשעת הלימוד, כדי שיוכלו להסתכל בו עשרה אנשים או יותר בספר אחד, ולפי שהיו מתאספים הרבה אנשים ללמוד ביחד, והיו מסתכלים בספר למרחוק, וכל אחד ואחד מהם צריך להטות את גופו כלפי הארץ כדי להביט היטב בספר, ואח"כ היה מתרחק ושב אל מקומו כדי לתת מקום לחבריו להביט בספר, וכן חוזר חלילה בכל עת זה הולך וזה בא, ומשום זה הורגלו להתנענע בשעת הלימוד בתנועות הלך ושוב.

והרמ"א ז"ל בשו"ע (או"ח סימן מ"ח) כתב: "ונהגו המדקדקים להתנענע בשעה שקורין בתורה, דוגמת התורה שנתנה ברתת". וגם בדרכי משה שעל הטור כתב כן, והוסיף דברי רקנטי פרשת 'וישמע יתרו' כתב טעם על פי קבלה בתנועות אלו שמנענעים ישראל בשעת התפילה וכן הוא בזוהר עכ"ל.

ועיין עוד בספר בראשית (כ"א, ח' אות ב') שכתבתי עוד טעם פלאי על הנענוע שעת התפילה.

יש בני אדם המדברים בנענוע אברים

מן הראוי להעתיק דבר נפלא שכתב בספה"ק 'ראשית חכמה' (שער

לכן הם החליטו יחד, שהם רוצים להכשיר את המטבח שלהם, ומבקשים הדרכה כיצד לעשות זאת".

הסיפור הזה היה באמצע הקיץ. בערב ראש השנה התקשרתי לאברך כדי להתעניין על המשך הסיפור, והוא סיפר לי כי אותו יהודי הוציא את כל ילדיו מבתי הספר החילוניים, והכניסם למוסדות חינוך חרדיים. ראו מה יכול דף גמרא לחולל. איזה מהפך. המאור שבתורה מחזירם למוטב.

בוודאי יהיו מי שישאלו אותי: הרי הם לומדים תורה כבר תקופה ארוכה, ומדוע אינם רואים ברכה בעמלם? אמנם נסתרים דרכי ה', אבל האמונה שלנו צריכה להיות חזקה, כי מי שהחליט לעזוב את דרכו הקודמת ולהדבק בתורה, השי"ת לא יקפח אותו. אפשר לספר על כך סיפורים רבים, על אנשים שכמעט והתייאשו, אבל המשיכו לדבוק בתורה ולפתע חשו סיעתא דשמיא בכל התחומים, גם מבחינה רוחנית וגם מבחינה גשמית.

(מתוך: 'דורש טוב' חנוכה)

שמישהו יעיר לו על לבושו, כדי שיהיה ליצר הרע תירוץ להרחיק אותו מהשיעור. יתכן שגם אתם כבר לא מסוגלים לראות אותו כך, ואתם עומדים על סף פקיעת סבלונתכם".

אמר לי האברך: "אין לך מה לדאוג, יש לנו, לכל משתתפי השיעור, החלטה נחושה, שגם אם הוא ישב בשיעור שנה ושנתיים, לא יעירו לו דבר. יש כאן שיעור של הדף היומי, ואם הוא רוצה להשתתף שיבוא וילמד תורה".

אמרתי לאותו אברך: "אתה לא מכיר אותי, אבל אני רוצה לזכות את הרבים, לכן אני מבקש ממך לעשות עמדי חסד, ואם תהיה איזו התקדמות עם היהודי הזה, תעדכן אותי בכך, כדי שאוכל לספר זאת לרבים".

חלפו שלושה חודשים - ועד היום אני מתרגש כל אימת שאני מספר את הסיפור - ואותו אברך מתקשר אלי ואומר לי: "איש בשורה אנוכי. לפני מספר ימים, נכנס אותו שכן חילוני לביתי יחד עם אשתו, והיא מספרת לי כי מאז שהתחיל ללמוד תורה, חל שינוי דרסטי בכל מהלך החיים שלו. הוא הפך לאדם עדין ומתון, ורואה ברכה מיוחדת בעסקיו.

שבאמת שאלה אותו הרבנית על הכסף שאינה יודעת מאין הגיע, ואמר לה שמספק תתננו לצדקה (אח"כ אמרה לו הרבנית שכן נוהג רבינו תמיד כשמתערבים לו כספים של הבית עם כספי צדקה, נותן הכל לצדקה מספק).

באדר ב' יש יותר זמן לכתוב

רבינו רגיל לומר שבשנה מעוברת, בחודש אדר ב' יוצא לו ללמוד פחות דפי גמרא כל יום לפי חשבונו הקבוע ל"חובותיו" היומיים, ולפיכך בדרך כלל יש לו אז יותר זמן כדי לכתוב את ספריו.

חושב על הספר בנסיעות לסנדקאות

בשנים עברו היה רבינו נוסע לסנדקאות אף למקומות מרוחקים ואמר רבינו שבנסיעות הארוכות הללו יוצא לו לחשוב יותר זמן על הספר שעוסק בו באותו זמן.

(מתוך הספר 'הספרים של רבינו')

כסף שאין יודעים מאין הגיע - לצדקה!

סיפר רמז"ג שפעם נוכח בבית רבינו, והגיע אחד לקנות "דרך אמונה" ושלם את הסכום הנדרש, וכיון שרבינו היה אז באמצע קבלת קהל הניח רמז"ג את הכסף על השולחן בחדר, ורק לאחר מכן כשחזר לביתו נזכר ששכח לומר לרבינו שזה כסף עבור "דרך אמונה", ולאחר כמה ימים שנכח שוב בבית רבינו סיפר לרבינו המעשה, ואמר לו רבינו "כשלוקחים כסף של אחר צריך להיות אחראי, כי יש כאן כמה קופות, וכל אחת על ענין אחר", והוסיף

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

האם יצאו התמונות שצילם עם כל ילד, אמר לו שיצלם שוב באומרו: "יתכן שאצל חלק מהם תמונה זו עם רב שעוטה טלית ותפילין - יזכיר להם בעוד שנים את האידישקייט שלהם ויחזקם!"...

המצוה החשובה ביותר של ילדים

שני נושאים היה משריש בקביעות בילדים שפגש: ילד שבא לבקש ברכה היה רבינו מאתגר בשאלה, מה היא המצוה החשובה ביותר שמוטלת עליך? התשובה הראשונה היתה אצל כולם 'ללמוד תורה' היו שאמרו מצוה זו או זו, אך רבינו היה מגיב שהתשובה אינה נכונה, הוא המתין שיאמרו 'מצוות כבוד אב ואם' - "זו המצוה הראשונה והעיקרית שמוטלת עליך, לכבד את אבא ואמא ולעשות כל מה שאומרים לך לעשות, וכאשר הם נכנסים לחדר עליך לקום מלוא קומתך!".

לפעמים היה מחדד את הדברים יותר, וכאשר נכנסו צעירים לקבל ברכה ממנו היה אומר: "אני מברך רק מי שמכבד הורים ומורים, כי מי שאינו מכבדם חלילה בין כה וכה לא תהיה לו סייעתא דשמיא להצליח".

נושא נוסף שהיה מדבר עם ילדים היה על מצוות ציצית. היה נוטל את הציצית של הילד ורואה אם היא מבהיקה ויפה כיאות לבגד של מצוה. כשראה שאינה מספיק נקיה היה אומר לו בנעימות שצריך לשמור עליה בכבוד והדר, ולפעמים אמר "אני רואה שיש לך בגדים כה יפים לכבוד שבת או יו"ט, כך צריך שגם הציצית תהיה יפה שהיא בעצמה בגד של מצוה!".

(מתוך הספר 'מגדלתו ומרוממתו')

שצעירים ממנו בקרוב למאה שנה, וכה רחוקים מהבנת דרגתו ומעולמו התורני.

הוא דיבר איתם והדברים נכנסו לעומק נשמתם: הוא פתח בפסוק "בנים אתם לד' אלקיכם" - כולנו ילדים של הקב"ה. בן של מלך, על אחת כמה וכמה של מלך מלכי המלכים - מתנהג אחרת. הוא מדבר אחרת, מתנהג אחרת, אוכל אחרת, מכבד הורים וכד' כך דיבר איתם כעשרים דקות, על הגחלת היהודית המועברת מדור לדור ועל כך שאבותינו וזקנינו העבירו במסירות נפש. באורח פלא נפש הילדים נקשרה בדמותו, הם הרגישו שהשכינה ירדה לשם, והדברים כה השפיעו עד שבעיני רבים מהם נראו דמועות בעיניים, ובפועל היה חיזוק נפלא אצל רבים מילדי בית הספר. בשבת שלאחר מכן הגיעו ילדים רבים להתפלל איתו במניינו, ובפעם הבאה שביקר רבינו באנגליה - למעלה משנה לאחר מכן - סיפרו לרבינו על אחד מנערי בית הספר שכה הושפע מהדרשה, והצליח במשך שנה לעשות 'סיום' על ש"ס משניות. כמו לאחר כמה שנים בדקו ומצאו, שלפחות חמש עשרה מתוך הנוכחים הלכו בסופו של דבר לישיבות קדושות והקימו בתים לתפארת...

מסירותו ומחשבתו לחזק ולגדל ילדי ישראל היו לאין ערוך. כמה פעמים שביקשו ממנו לבוא ולחזק במקומות רחוקים או עם מספר מצומצם של שומעים, והוא לא חס על כבודו וזמנו היקר והטריח עצמו להציל מה שניתן.

עד כמה עמקו מחשבותיו בזה סיפר רבי אלכסנדר סופר: באחד מביקוריו בקייטנה שנערכה בעיר אחת לילדי קירוב, הסכים רבינו ללכת כדי לחזקם ואף הצטלם עמיהם. וכשראה את הצלם בודק

◆ האם מותר לכתחילה להוציא מרשות היחיד לאוויר שמעל לעשרה טפחים ברשות הרבים? ◆ האם מותר להעביר חפץ ברשות הרבים בשבת על ידי מספר אנשים? ◆ האם יש איסור 'לפני עיוור' ביחס לגוי?

איסור מלאכת 'הוצאה'

- איסור מלאכת 'הוצאה' מרשות לרשות מדאורייתא, הוא במלאכה שלימה, דהיינו, עקירת החפץ מרשות הרבים והנחתו ברשות היחיד או להיפך.
- העומד בשבת ברשות היחיד וחפץ בידו וטעה, והושיט את ידו לרשות הרבים - רשאי להחזיר את ידו עם החפץ שבתוכה לרשות היחיד שעומד בה. אך אם הושיט את ידו במזיד - קנסוהו חכמים שלא יחזיר את ידו אף לאותה רשות היחיד שעומד בה, אלא יחזיק את ידו בצורה זו עד לצאת השבת.
- רשות הרבים מגיעה רק עד לגובה של עשרה טפחים מקרקעיתה, ומעל לגובה זה - נחשב החלל שמעליה ל'מקום פטור'. ויש אומרים שמותר לכתחילה להוציא מרשות היחיד למקום פטור זה, אך לדעת ראשונים רבים אסור הדבר מדרבנן.
- העברת חפץ מ'כרמלית' לרשות היחיד או רשות הרבים ולהיפך, על ידי שני אנשים, כאשר האחד עוקר את החפץ, והשני מניח - לדעת הרמ"א אסורה; ויש מתירים.

איסור טלטול ארבע אמות ברשות הרבים

- הלכה למשה מסיני, שאסור לטלטל חפץ בשבת ברשות הרבים, לטווח של חמש אמות ושלוש חמישיות האמה. ומדרבנן, אסור לטלטל גם לטווח שבין ארבע אמות ממש לטווח הנ"ל.
- נאמר בתורה: "שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אֶל יָצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי". ופירשו חכמינו ז"ל, ש'שיבת' כל איש ביום השבת כשיעור אורך גופו, שהוא שלוש אמות, ועוד אמה, כדי לפשוט את ידיו ורגליו, ובסך הכל - שטח ריבועי של ארבע על ארבע אמות. ומשמעות הגדרת ארבע אמות אלו כשטח ישיבתו של האדם היא, שרשאי לטלטל חפצים בתוכן כרצונו.
- מותר להעביר חפץ ברשות הרבים בשבת על ידי מספר אנשים, שכל אחד מהם מטלטלו לטווח של פחות מארבע אמות, ומוסרו לחברו העומד בתוך ארבע אמותיו; ורצוי שלא לעשות כן כי אם לצורך מצוה.

דיני 'צורת הפתח'

- רשות היחיד - היא מקום המוקף במחיצות. ואם מעמיד שני עמודים זה כנגד זה, ומותח חוט מזה לזה, או מניח קורה על גביהם כ'משקוף', הרי זו 'צורת הפתח' והיא נדונה כמחיצה.
- צורת הפתח ברוחב של עשר אמות נחשבת כמחיצה בכל מקרה; ויש אומרים שברוחב של עשר אמות אינה נחשבת כמחיצה אלא כרוב אורך המחיצה מורכב ממחיצה ממשית, ורצוי להחמיר.
- 'צורת הפתח' נחשבת כמחיצה, אף כשראשי העמודים אינם נוגעים ב'משקוף', ודי בכך שהמשקוף נמצא בקו ישר מעליהם.

לפני עיוור ומניעת אדם מעבירה

- ראובן הרואה את שמעון עובר עבירה - אם יש בכוחו למנועו מכך, הריהו מחויב מדאורייתא לעשות כן; וכל שכן שאסור מדאורייתא לסייעו בעשיית העבירה.
- איסור 'לפני עיוור' אמור גם ביחס לגוי, ולכן אסור לסייעו לעבור עבירה, וכגון עבודה זרה או גזל, כאשר לולא הסיוע לא היה באפשרותו לעשותה.

'מכשירי מילה'

- ההכנות לקיום מצות ברית מילה - המכונות: 'מכשירי מילה' - אינן דוחות את השבת. ולדוגמה: אסור להעביר את סכין המילה דרך רשות הרבים.

לתשומת לב המפיצים והקוראים

בשבועות הקרובים
חוברת 'לקראת שבת'
לא תופץ בהפצה נרחבת

החוברת תישלח במיילים
למנויים בלבד

המעוניינים לקבל את החוברת
מדי שבוע למייל יש לשלוח
בקשה למייל:

dirshu@dirshu.co.il

לקראת
שבת
מלכתא